

The Use of the

No 9
1934
30 s.

Vabadusriik vendade paraadilt

SÕJAVÄE MAJANDUSÜHISUS

Juhatus ja peakauplus Tallinn, Pikk 11

Telef. 452-06, 452-07.

Kontor Tallinn, Vene 5

Telef. 429-42.

Rätsepa- ja kingsepatöökoda Tallinn, Lai 10

Telef. 469-96.

Osakonnad:

Tallinn, Vene 5, tel. 429-42.

„ Kopli 21.

„ S. Juhkentali 23.

Tartu, Küüni 3, tel. 11-16.

Võru, Jüri 24, tel. 1-29.

Rakvere, Lai 17, tel 79.

Pärnu, Rütli 27, telef. 2-97.

Narva, Malmi t. 1, tel. 1-43.

Külmade toitude köök Tallinn, Pikk 11, telef. 452-08.

KINDLAKS RAHA MAHUTAMISE VAHENDIKS ON 60/0-DILISED

EESTI HÜPOTEEGIPANGA PANTLEHED.

Neisse pantlehtedesse mahutatud kapitali kindlustavad erasikute poolt panditud linnakinnisvarad (mis õnnetuste vastu täies väärtuses kindlustatud kindlustusseltsides üldiselt ja veel erilepingute põhjal, millede järele Pank õnnetuse puhul oma võlasumma ka siis kätte saab, kui omanik kahjutasust ilma jääb), panga liikmete-laenuvõtjate vastastikune vastutus ja kõik Panga varad ja kapitalid.

Pantlehtede protsendid maksetakse välja kuupongide ettenäitamisel kaks korda aastas: 16. aprillil ja 16. oktoobril. Pantlehed on 50 krooni, 200 krooni, 500 krooni ja 1000 krooni suured. Iga aasta loositakse nii suure summa eest pantlehti välja, kuipalju laenude kustutusmaksud ja nende protsendid välja teevad. Loositud pantlehtede eest maksetakse nende nimesumma tervelt välja.

Rahaministri määruse järele 10. oktoobrist 1923. a. nr. 1672 (v. Riigi Teat. nr. 126) on riiklikel asutustel lubatud neid pantlehti vastu võtta valitsusega tehtavate lepingute tagatiseks ja aktsiisi- ning tollimaksu kindlustuseks, ja töö- ja hoolekandeministri poolt 21. nov. 1924. a. (v. R. Teat. nr. 143) lubatud haigekassade ja kindlustusühingute kapitale neisse paigutada. Samuti tohib nendesse väärtpaberitesse mahutada ka vaeslaste, seltside ja omavalitsuse asutuste kapitale.

PANTLEHTI MÜÜVAD JA OSTAVAD KÕIK SUUREMAD PANGAD KODUMAAL.

Ühisus
„Estonia Eksport-
tapamajad“
Tallinnas

on
suurim varustaja
igasuguste tapamaja-
ja vorsti-, konservi-
ning seebivabriku
saadustega.

Ühisuse oma lihakauplused
asuvad:

LIHATSENTRAAL 1

Tallinnas, Estonia pst. 27,
tel. 462-82,

LIHATSENTRAAL 2

Tallinnas, S. Pärnu m. 57,

LIHATSENTRAAL 3

Tallinnas, S. Tartu m. 101,

LIHATSENTRAAL 4

Tallinnas, Jaani 3,
tel. 457-14,

LIHATSENTRAAL 5

Tallinnas, S. Tartu m. 52,

LIHATSENTRAAL 6

Pärnus, Vee 9, tel. 96,

LIHATSENTRAAL 7

Nõmmel, Turuplats,
tel. 523-76,

LIHATSENTRAAL 8

Tallinnas, Vabriku 3,

LIHATSENTRAAL 9

Tallinnas, Kopli, Bekkeri
tehas 1,

LIHATSENTRAAL 10

Tallinnas, Paldiski m. 1,
tel. 438-93.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu pea-
staabi ruumes.

Vastulav toimetaja kolonel J. Maide,
telefon 451-94.

Tegev toimetaja kapten A. Treufeldt,
telefon ametis 451-89,
kodus 465-01.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap.
Kaastöö arvatakse tasu alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaatmiseks markimata
käsikirja alal ei hoita.

Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti
ja neljapäeviti kella 10.00–12.00.

*

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9–3.
Telefon 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad: ä üks lehekülj
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 9

1934

SISUKORD:

Fr. Stokholm: — Nelipühiks.

— or —: — Sini-must-valge.

A. Treufeldt: — Sinirist.

Kangelaste päev Tallinnas.

A. Treufeldt: — Poola Küttide Liidu
peakomandantide vahetus.

O. Simonen: — Eesti vabadussõda soome
kirjanduses.

A. Treufeldt: — K.-l. muusikast.

R. G.: — Üleriiklik k.-l. mereüksuste
pealike informatsiooni-koosolek

A. P.: — Uudiseid laskeasjanduse alal.
Meie tegelasi.

Merikaru: — See oli siis, kui ...

Binglei I-b tsingitud
katuseplekki

Poola tsingitud plekki
(ei viska tsinki maha,
hästi pehme).

Musta plekki 10 nl.
kuni 20 nl.

Valget plekki kõiki sorte
Inglitina, seatina, vits-
rauda

Söögiõli, Itaalia tomat-
püreed

soovitab

V. Vunder

Tallinn, Suur Patarei t. 6,

telefon. 441-22.

AKTSIASELTS

OSKAR KILGAS

SUVE UUDISRIIDEID:

MOODSAID KLEIDI, MANTLI, COMPLET-, VOODRI- JA PESURIIDEID.

KLEIDIRIIDEIL MOODSAIM MUSTER:

«LILLED TUULES»

TUNTUD HEADUSES:

COTTON-SUKKI, MISTRILISI SOKKE HÄRRADELE, IGASUGUSEID PITSE, PAELU, TRIKOOD, SUPEL- JA SPORDIKOSTÜÜME J.N.E.

VALMISTAB

AKTSIASELTS

O. KILGAS

VABRIK: TALLINN, VOLTA 3

ILMUMISEL UUDIS-COTTON SUKK

„L A D Y“

Tallinna

Majaomanikkude Pank

asub endistes ruumides Harju tän. 29, teisel korral.

Tel. 443-67, kodune keskjaam 427-49.

Kassa ja vabad kapitalid	Kr. 1.486.000.—
Laenud	„ 4.871.000.—
Hoiusummad	„ 6.119.000.—
Äriseis	„ 7.010.000.—

Linnamaksude vastuvõtmine.

Laitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 9

Tallinnas, teisipäeval, 15. mail 1934

X aastakäik

Sõid nelipühi!

ÜHENDUSES ON JÕUD!

Uelipühiks.

„Tuul puhub, kus ta tahab. . .“ Joh. ev. 3. 8.

Üha Jumala Waimu tuul puhus esimesel suurel Uelipühil ja andis oma tõe Waimu. Eihtjad ausad mehed, kes olid enne wähe tuntud oma rahwale, said Jumala Waimust puudutatud ja tulekeeltega kuulutasid nad jumalariiki mitte ainult seal kõrgel tähtede taga, waid just ka meie maa peal. . .

Nad said maailma ärawõitjaks — Waimu tuul ja tuli pani nad liikuma, kõnelema, tegutsema Kristuse elu walguses.

Uelipühi — Püha Waimu pühad — on tegude pühad.

Mõtleme ka kriisiliikus kirikus usupuhastuse ajale, kus puhus jälle Jumala Waimu tuul. . . Suurtel riigipäewadel ja kiriku konfiliidil istusid riigimehed ja kõrged waimulikud. Nad pidasid nõu, kuidas leida teid ja abindusid, et parandada rahwa- ja kirikuelu. Kuid wähe suudeti torda saata: ajad ja olud aina muutusid rasketemaks! Seal tuli jälle Uelipühi kristlikule kirikule ja rahwale. Jumala Waimu tuul puhus läbi maade ja Kristuse röömusõnum — ewangeelium — waldas muredes wõitlejaid südameid ja wiis neid tegudele Jumala auks ja rahwa tõsisets kasuks.

Elas kord rikas mees Ameerikas, kes otsustas kaht waest suguwenda teha õnnelikuks. Ta kinkis kummalegi neist ühesuguse tüki maad ühes ilusa wäitese majatsega. Majatsejad olid uued ja ilusad, maatikid olid hästi haritud ja wiljakandwad.

Üks neist ootamatult rikatunud meestest oli aga tuim ja laisk. Ta põlgas tööd ja kartis higi. Nastad läksid, mees elas, dieti ajas aega päewast päewa. . . Maja lagunes, umbrohi kattis põllud ja aia. Mees ise aga nurises, elades muredes oma kokkuwarisewas majatsehes.

Kui kord ta heategija mõõdus majast, astus ta oma kurwas elumajas tuhmi atna juurest eemale: ta häbenes oma tegewuseta elu pärast!

Teine mees, kellele oli naeratanud ootamatu õnn, oli aga usin töõmees. Päitsetsega tõõsis ta üles. Rõõmuga käis ta adra taga, ja iga töõ oli talle armas; sealjuures tundis ta rõõmu lilletestest ja lindude laulust. . . Ta oli õnnelik oma kodutsehes wäimata töõs ja tegewuses. Negade mõõdumisel ehitas ta oma majatse suuremaks, kaunimaks. Ta oli lugupeetud seltstonnas, ta lapsed ja pere — nii rõõmsad ja elusõulised. Elu edenes, kodu oli ta õnn ja rõõm.

Kord Uelipühil mõõdus ta heategija ka tema kohatsest. . . Kõit, pereisa ja pereema, lapsed ja teenijad, tulid talle teele wastu, terwitasid, naersid, tänasid ja jutustasid oma õnnelikust elust. Rikas heategija waatles ilusat, puhast majatsest, mille ümber õitjesid lilletested ja loikaw wili kaswas puhtal põllul. . . Easte ja wanemate selgeis filmades paistis õnnesära. . . Isa taewas on wäga rikas. Tema pärast on meie maa ja elu, maja ja kodu, usk, armastus ja lootus. Jumal on armastus: Ta saadab meie sisse Waimu, et me saakime elawaks. Ta andis meile, meie rahwale ilusa kodumaa, nurmed ja põllud, linnad ja talud — ilusa Gesti kodumaa. Ta andis usku, jõudu ja tugewust rahwale! Kuid paljud panewad käed rüppe ja ootawad teistelt paremat tulewikku. Nad ei armasta töõd, nad ei ole rahwa warandusega kokkuhoidlikud, nad on hingeliselt ikka kurwad! Ja nad nurisewad. . . Jumala ja inimeste wastu on nad tufased, ikka muredega koormatud, italgi pole nad rahul. . . Kui Jumala tuul puhub ja Uelipühil kirikutellad helisewad taugelt — Jumal läheb mõõda — siis on nad pahased, et neile kõite ilma töõta ja palju enam weel ei anta.

Teised aga, usinad usus ja heades tegudes, Uelipühi kellade helinal on õnnelikud ja rõõmsad, kui Jumal mõõdub neist oma Waimus, ja kui puhub Waimu tuul, siis terwitawad nad lauldes ja paludes, liites ja tänades oma taewast Isa, kes süütab ikka uut waimutuld nende südamete altariile, usu ja armastuse tuld oma kallil kodumaa ja rahwa wastu.

Olgu kaitseliidu pere Uelipühi Waimu ja tule kandja, õnnelik ja rahulik meie rahwa oja, seisstu ta walwel ja kaitstu kodu igal tõõsil hetkel, ja aidatu ka kaasa kaswatada usku Jumala sisse ja armastust meie kallil kodumaa ja rahwa wastu, kelle kasuks maksab elada ja palju töõd teha, ja Jumal annab siis oma tõe Waimu jõudu nagu kosutawat tuult ikka üle meie maa. . . Siis näeme lillede ilu, hälliwaid põlde ja nurmi ja üle selle kõige näeme, kuidas kõrgel wõlwil taewas helgib sinaga! Ja siis hüüame taewa poole: Ilus oled, ifamaa!

Fr. Stockholm,

Sini-must-valge

Sini-must-valge lipu suurpäev läheneb.

Vennasrahvas lahe taga pühitseb igal kevadel 16. mail kaitseväe lipupüha, mis on haaravaks ning jõuliseks rahvustunde avaldamise päevaks. Lipupüha peetakse küll peamiselt Helsingis, kus korraldatakse suurejoonelisi kaitseväe ja kaitseliidu paraade, kuid sellele elab vaimustusega kaasa kogu soome rahvas. Kaugeimgi maanurk tunneb soojalt hoovavat seda siduvat ning ülendavat jõudu soontes, mis on teda kannud läbi aastate mere paremasse tulevikku, selgemasse ning kaunimasse aega. Noor kui ka vana, väike ja suur, kõik elavad kaasa. Kõikide südamed muutuvad soojaks liitudes ühiseks vaimustavaks soome rahva pereks sini-valge lipu all.

Sellest ülevoolavast rahvustunde väljakiirgamisest leiame lühikese mõjuvates sõnades tehtud kokkuvõtte „Kaitse Kodu!“ nr. 20 — 1931. a.

Meenutades ülalnimetatud Soome rahvuspüha peatume hetkeks ka eneste juures ja vihjame mõnele üksikule tähtsamale episoodile sini-must-valge värvi ühendi arengus ning võidukäigus sünnimomendist kuni riigilipuks, meie rahvuslike püüete sümbooliks, saamiseni.

Meie lipu ja üldse sini-must-valge värviühendi sünilugu ulatub möödnud sajandi viimsesse veerandisse ja on tihedas seoses Eesti üliõpilaskonna arengulooga.

Eesti üliõpilaste organiseerimine algas varsti pärast esimest laulupidu ja nimelt 1870. a., kus astus kokku viis akadeemilist Eesti meest, et ühise perena uurida Kalevipoega. See illegaalne koondus, mis vahepeal on arenenud suureks, otsustas 1881. a. kevadel esineda avaliku korporatsioonina või osakonnana, nagu tol ajal nimetati, mille väliseks üheõigusluse tunnuseks olid värvid. Nimeks võeti „Vironia“. Selle „Viru“ osakonna 1. konvendi protokoll 29. (17.) sept. 1881. a. on esimene asitõend sini-must-valge värviühendi kohta, milles otsustatakse võtta osakonna värvideks sini-must-valge. Miks on võetud just sellased värvid ja miks ei ole köitnud asutajate meeli mõni teissugune trikolor-värviühend, selle kohta ei leidu protokollis mingeid lähemaid märkmeid. Mõned asutajaile lähedal seisnud tõendavad, et siin on mõõduandvaks olnud Soome värvid: sinine ja valge — taevas ja lumega kaetud maapind. Must nende vahel pidi jutustama eesti rahva süngeist minevikupäevist, kus maa ägas võõra surutise all. Teised kinnitavad, et värvide valikul pole olnud ühtki kõrvalmõju. Kuid see polegi praegusel momendil tähtis, mis pärast jäädi peatuma just sini-must-valge värviühendi juures, meid huvitab praegu vaid asjaolu, et siin fikseeritakse esma-

kordselt meie riigivärvide trikolor. Ka „lipulauludest“ selgub, et alles pärast 1881. a. esineb trikolor sini-must-valge kombinatsioon, kuna varem isegi üks ja sama laulik laulis sini-must-rohelisest ja hiljem asendas rohelise valgega. (Ärkamisaja kirjanik Jaan Bergmann on avaldanud kaks trikolori-motiivilist laulu: Eesti lipp ja Lipulaul, kus hiljem on tehtud mainitud asendus.) (Vt. A. Vaigla Kolmikvärvi lipulaulud. Trikolor-motiivilisi lipulaule Eesti lüürikas. „Postimees“ nr. 262 — 1931. a.) Igatahes kuni käesoleva ajani ei ole suudetud näidata teist daatumit, kus oleks varem kõne alla sattunud sini-must-valge värvide kombinatsioon, olgugi et küsimuses on võetud sõna kaunis ohtrasti. Sellega jääb esimeseks dokumendiks sini-must-valge värvide kombinatsiooni kohta koosoleku protokoll 29. sept. 1881. a. Uus korporatsioon pidi kõigepealt nõutama endale korporatsioonide (saksa) vanemate kogu kinnituse. Loodeti kõik minevat hästi ja libedasti, telliti isegi valmis väliseks esinimeseks vastavad esemed, värvimütsid ja paelad. Kuid oodatavat vanemate kogu kinnitust ei tulnud. Mis aga tulemata ei jäänud, olid paljud sekeldused ja isegi kokkupõrge ülikooli valitsusega. Osakond tembeldati salaseltsiks. Kohalikes saksa ajalehtedes levitati isegi laimusi tema kohta. Kuid eestlasele omane visa edasipüüdmine tung ei vaibunud selle esimese äpardunud katsega. Oli kõigile päevaselge, et esimene Eesti üliõpilaste organisatsioon ei leidnud kinnitamist puht-rahvuslikel kaalutlusil. See teadmine tiivustas noori haritlasi veel suurema innuga ja südidusega võitlema üldrahvusliku asja eest — saada üheõiguslikuks teistega. Võitlus jätkus täiel määral oma osakonna asutamise ümber. Kogu osakonna ajaloos mängib domineerivat osa Aleksander Mõttuse nimi. See mees, tolleaja piiratud Eesti üliõpilaspere silmapaistvaimaid kujusid, nähes, et ametlikku kinnitust ei tule, et viimasedki lootusesäde-med hakkavad kustuma, talitas hoopis resoluutsemalt, otsustades demonstratiivselt esineda avalikult värvidega.

Suurel reedel (26. märtsil / 7. aprillil) 1882. a. pani A. Mõtus endale pähe sini-must-valge mütsi. Ta vend asus kõrvale musta mütsiga ja algas sõit voorimehel läbi linna. Jõudes Rüütli uulitsale, peeti julge sõitja-paar saksa üliõpilaste poolt kinni. Tekkis rüselamine, mis ähvardas areneda lööminguks. Kepid välkusid, nõuti Mõtuselt värvimütsi äraandmist. Viis meest asus talle ümber, kiskus peast värvimütsi ning sõitis ära. Müts viidi ühe saksa korporatsiooni korterisse, kust ta järgmisel päeval viidi ülikooli prorektori kätte, kuna Mõtusel tuli anda aru asja kohta ülikooli kohtus. Sündmuse lõpp

sai saatuslikuks Mõtusele, ta mõisteti Tartust väljasaatmisele kuni 1. augustini 1883. a. Mõtus siirdus Peterburisse ja tuli Tartu tagasi alles vanaduspäevil. Ikka selgemaks ja selgemaks sai olukord, et osakonna asutamist ei või olla juttugi. Ükski seni proovitud tee — jõuda sihile — ei annud nimetamisväärseid tulemusi sini-must-valge värvühendi pääsmiseks täisõigusliku liikmena Tartu üliõpilasrahva trikoloride keskele. Edasitungimise teed olid lõigatud läbi. Peaasi, värvid elasid ja olid saanud armsaks vähemalt sellele ringkonnale, kes oli võtnud oma esmajärguliste ülesannete sekka loitva tungla süütamise rahvusliku iseseisvuse altaril, mis ei kustu isegi kõige raskemate tormide mõllus.

1884. aasta omab ääretu suure ning põhjaneva tähtsuse Eesti rahvuslike värvide ajaloo. Sel aastal nimelt valmistati esimene Eesti lipp, mis säilitatakse praegugi Eesti Üliõpilaste Seltsis Tartus.

3.—5. juunini (22.—24. maini) 1884. a. korraldati väljasõit Otepää kirikumõisa õpetaja B. Sperlingki poole. Sõit oli kõigiti pidulik juba väliseltki, mis pidi rõhutama sündmuse erilist tähtsust. Juba Tartust lahkudes oli meestel meeoleu ülev, istuti ühisel vankril, mida vedas kaheksa erksat hobust. Kaasa võeti suur siidist sini-must-valge lipp, mille olid kinkinud Tartu neid ja noorikud vilistlase dr. Hermannini proua eestvõttel ja õhutusel. Mõni verst enne Otepääd pandi lipp vabalt lehvima.

4. juuni (23. mai) õhtul oli pidulik lipu pühitsemine õpetajamaja saalis, mis toimus kokkuvõetult järgmiselt: Lauldi „Hellad vennad, astkem kokku“, mille järele esimees P. Hellat lausus: „Vennad, see tund on liig püha, kui et mina ennast küllalt väärt võiksin arvata siin parajaid sõnu pajatama... Taara vaim, kes eesti rahvast seni kõigest viletsusest hoolimata alal on hoidnud, olgu sellel silmapilgul ja ka edaspidi meie kaitsjaks. Pühajärvel, maal, kus iga kivi veres on veerenud ja iga mulatükk pisaraid on imenud, siin laskem meid seda ära tunda, et Eesti alandusel ots on tulnud, laskem rõõmsal meelel ja ühel jõul Eesti ühendamise tööl võidelda. Isamaa, Sa helde püha, kuule meie palve iha, meid Su hoidjaks pühitse!“ Sellele järgnes pärast laulu ja vennastumist lipu pühitsemine. Vilistlane õpetaja B. Sperling soovis oma kõnes, et lipp lehviks alati vaprate meeste ees. Lauldi: „Mu jumal on üks kindel linn“. Selle järele pidas Valga õpetaja R. Kallas vaimuliku kõne. Ta rajas oma kõne 2. Moosese raamatu vastavaile valmidele ning kujutas piltlikult, et nõnda kui Aaroni kepp muutus maoks, kui Aaron ta viskas maha, ka see lipp muutub maoks neile, kes ta jätavad maha, neid ja nende lapsi kihvitades. Aga nõnda nagu kepp käes hoides sai Aaronile kindlaks toeks, nii saab ka see lipp kaitsjaks ja hoidjaks kõigis eluraskustes neile, kes teda hoiavad ja talle jäävad ustavaks. Pühitsemise aktus lõpeb naelalöömisega vardasse.

Paar aastat hiljem omandati kingituse teel paat „Lennuk“, mil lehvib avalikult sini-must-valge lipp. Lennuk oli seega ja jäigi enne iseseisvusaega ainsaks avalikuks sini-must-valge värvide kandjaks, kuna seltsi

liikmed kandsid värvimütsi ainult seltsi ruumides. Kuid aasta-aastalt kadus „Lennuki“ kuulsus ja 1891. aastast peale ei olnud temast enam juttu.

1890. a. tegi selts veel kord otsuse esineda avaliku korporatsioonina. Tookord liikus asi alguses üsna libedasti, kuid lõpuks tuli takistus õppekonna kuraatorilt. Ent kodumaa raskeil surveajul võitlus ei raugenud ometigi. Oodati vaid paremaid aegu, soodsamat silmapilku, kus hakkavad puhuma vabamad tuuled, paisutades uue hooga rahvusliku laeva purjesid. Selleks vabamaks ajaks näis osutuvat 1905. aasta oma rahutuspäevadega. Oktoobris Tartus korraldatud meelevaldustel esines ka EÜS sini-must-valge lipuga. 31. (18.) okt. keskpäeval kogunes umbes 2000 eestlast mitmesugusest rahvakihhist Eesti näitusplatsi peahoonesse rahvakoosolekuks. Sel koosolekul otsustati muuseum korraldada rongkäik „noore priiuse ülenduseks“. 19. okt. (1. nov.) hommikul kogunevad seltsid näitusplatsile, kust algab rongkäik eesotsas Käsitöölise Seltsiga. Sellele järgnes Eesti Üliõpilaste Selts sini-must-valge lipuga.

Liiguti läbi linna ja lõpuks peatus rongkäik raekoja-platsil, kus kavatseti korraldada miiting. Vaevalt olid kõnelejad asunud raekoja trepile, kui ilmusid vene üliõpilased punaste lippudega ja nõudsid rahvuslike lippude eemaldamist. Kõnest ei tulnud siin midagi välja. Nüüd liiguti edasi ülikooli ette, siia olid „punased“ vene üliõpilased jõudnud vastu ja asusid rongi juhatajale käsitsi kallale. Kirjanik K. E. Sõöt tõttas appi, kuid sai kiviga hoobi pähe. Sündmused sel päeval näitasid, et rahvuslikel püüetel olid tulised vastased ka liikumises, mis tõusis vabaduse tähe all. (Vt. „Postim.“ nr. 231 ja 232 — 1905. a.) Sel puhul võttis sõna ka tolelaegne pahempoolne ajakirjandus, tarvitades õige raskeid sõnu rahvuslike lippude suhtes, veel rohkem aga hurjutades selle alla koondunuid (vt. „Uudised“ nr. 81 ja 32 — 1905. a.). Ometigi oli seekordsel lipu esinemisel suur tähtsus just seetõttu, et ajakirjandus võttis sõna ja aitas niimoodi süvendada laiemates hulkades tunnet, et sini-must-valge on rahvuslike püüete väline ühendav sümbol, on märk, mis tunnistab, et rahvusliku võitluse altaril võtab tuli järjest hoogu ja võib lüüa lõõmama täies leegis, kui aeg seda peaks nõudma ning olud vähegi võimaldama.

Need vähesed lühidalt mainitud episoodid näitavad, et sini-must-valgel oli alati ees tõkkeid ja ülepääsmatuid raskusi. Kuid ometigi nad on saanud üldtunnustatud rahvuslikeks värvideks. Suure Vene revolutsiooni päevil luges iga rahvuslikult mõtleja eestlane oma kohuseks ehtida rinda sini-must-valge lindikesega ja eestlaste manifestatsiooni-päeval veebruaris 1917. a. Venemaa pealinnas sammus mitmekümnetuhandepealine rongkäik Tauria palee ette sini-must-valge lippude võimsalt lehvides. Sellal juba teadsid kõik, et see oli eesti rahvuslik lipp. Paratamatult seisame küsimuse ees: kus peitus jõud, mis viis värvid rahva sekka ja imbutas sügavasti verre? Millised kaalutlused viisid kogu rahva äratundmisele, et sini-must-valge on rahvuslikud värvid? Pikemalt nende küsimuste juures peatuda ei ole käesolevate ridade

ülesanne. Kahtlemata on siin suur teene meie luuletajaskonnal, kes laulis sini-must-valgest trikolorist kui rahvuslikust varast. Muidugi aitas selleks suuresti kaasa ka sündmuste areng ise, nagu ülal mainitud. Paljude aastate kestes on sini-must-valge rühkinud edasi tõusurada ja saanud rahvusliku trikolori tähenduse juba möödunud sajandi lõpus. Vabadussõjaga võideti rahvuslikele värvidele riigivärvide õigus, mille kaitsmine on praeguste ja tulevaste põlvete ülesanne ja ühtlasi pühim kohus.

Sini-must-valge värvühendi ajaloos peame aelutama kinni eriti kaks tähtsat momenti: esiteks 29. sept. 1881, kui esimest korda fikseeritakse koosoleku protokollis mainitud värvide kombinatsioon, teiseks — 4. juuni 1884. a., millal Otepääl esimese sini-must-valge lipu õnnistamisel kõlavad lauliku sõnad:

Isamaa, sa helde, püha,
Kuule meie palve iha:
Meid Su hoidjaks pühitse!

* * *

Tähendab, käesoleva aasta 4. juunil on sini-must-valge lipu poolesajandiline sünnipüha. Nagu „Vaba Sõna“ 22. okt. 1933. a. teab väita, kavatsevat ringkond, kelle käes ajalooline lipp praegu on hoiul, pühitseta mainitud päeva väärikalt, ja nimelt Otepääl. Paratamatult küsime, kas sellest piisab, kui sellast üldrahvuslikku tähtpäeva mälestab vaid teatud piiratud ringkond? Siin ei saa olla mitut vastust. On arusaadav, et seda oleks vähe. Kaitseliit, kui suuremaid ning laiaulatuselisemaid organisatsioone, on koondanud oma ridadesse kõik rahvakihid nii linnas kui ka maal, vaatamata ühiskondlikule kuuluvusele või oma poliitilistele tõekspidamistele, kõik, kelle südamele on lähedal meie kodu ülesehitamistöö. Kas ei oleks mõeldav, et see suur rahvuslikult mõtlev pere teeks ülalmainitud pidupäeva oma südameasjaks?

Eesti Üliõpilaste Seltsi maja Tartus, kus ajalooline lipp praegu hoiul.

Kaitseliidu keskasutus ja kohapealsed organid on alati soojalt tunnud kaasa iga rahvusliku püha puhul ning olnud pidustuste tegelikeks läbiviijaiks. Veelgi enam, kaitseliit on olnud paljude rahvuslike ürituste algatajaks ja ühtlasi teostajaks. Näiteks vabadussõja lahinguväljade märkimine mälestuskivide või monumentidega ja loendamatud muud üritused. Vahest oleks soovitatav ka kõnesolevas küsimuses ütelda kaitseliidul oma sõna? Päev langeb ilusale aastaajale, kus kogu loodus seisab pidurüüs. Sel ajal korraldavad tavalisti paljud malevad iga-aastasi suvilaagreid. Allakirjutanu ei mõtle siin teha mingisugust esitust. Käesolevate ridadega on vaid tahtnud tuletada meele, et seisame suurpäeva ees, kus võiks panna nurgakivi lipukultuurile, mis meil puudub täiesti. Tulgu vähemalt hinge- põhjast F. Karlsoni „Vikatilaulu“ sõnad:

Tõstkem lippu kõrgele,
Kandkem värvid võitlusse!
Valge — lootuspäike valvas,
Saatus must — me muremaa,
Üle kõige — sini-taevas,
Edasi me maleva!“

—or—

A/S. „EESTI REISIBÜROO“

Peakontor: Tallinn, Kinga 3. Tel. 433-20.
Telegrammi aadress: Erbo, Tallinn või Tartu.

Osakonvad: Tartu, Suurturg 7. Tel. 3-72.
Pärnu, Rüütli t., Endla majas. Tel. 1-13.

Raudteepiletite müük:

a) kõikidesse kodumaa jaamadesse. b) kõikidesse euroopa suurematesse linnadesse.

Laevapiletite müük:

a) kõikidel kodumaa ja Baltimere liinidel; b) ookeanipiletid inglise, saksa, prantsuse, rootsi, hollandi, itaalia ja ameerika laevaliinidel, kõikidesse suurematesse ulgumere sadamatesse.

Esindus ja agentuur kõikidest suurematest Euroopa reisibüroodest. Rahavahetus ning valuuta ost ja müük turistidele. Välismaa passide ja viisumite muretsemine. Ringreisipiletid turistidele terves Euroopas. Õhusõidupiletid „Aero“, „Deruluft“ ja „Lot“ liinidele. Kohalike omnibuseliinide piletid, o.ü. „Mootor“ ja teised. Kodumaa nahkasjade müük reisijatele ja turistidele. Nõuanded ja arvestused reiside kohta tasuta.

Sinirist

Soome
lipupäewa puhul

Rahvuslipp on rahwastele embleemiks, mis sisaldab endas kõiki tema püüded ja elu edasiarendawad mõtted. Erilise tähtsuse omab lipp kaitsejõudude juures. See on tähis, mille all tullakse kokku nii rõõmu kui murepäewil. Eddur sünnib ja sureb lipu all. Lipu au sees hoidmine on tema ülimald kohuseid, sellest taganemine häbistaw. See lipu suur ja sügaw tähendus on rahwaste juures arendanud wälja erilise lipukultuse, muidugi iga rahwuse juures tema impulsi ja hingelaadist tingituna isefuguse.

Meie hõimuwendadel üle lahe — soomlasil — on lipupäewaks kujunenud 16. mai, mida pühitsetakse päewa mälestuseks, millal 1918. aastal Soome noor kaitsewägi oma ülempealiku marsjal Mannerheimi juhatusel marsis wabastatud maa pealinna. See oli Soomele raste aeg, millal wõitrad wõimud ja woolud järjetordfjelt ähwardasid matta aastasadu wabadusele rühtimat, nüüd aga täiesti isefeiwunud Soomet. Tol murdeaastal tuli noor Soome kaitsewägi hiilgawalt toime ähwardawa hädaohuga. Ja nüüd iga aasta, millal taganeb karge põhjamaa talw ja annab aset uuele kewadele, ruttawad kõigist Soome maanurkadeft kokku tulised isamaa mõtte kandjad, et elada kaasa koos oma kaitsewäega seda tähendusrikast päewa. Sümbolifelt, nagu tol korral kaitsewägi maruüilina langes waenlasele ja wabastas kodumaa ning pani pealinnas lehwima uhke rahvuslipu, lehwib nüüd iga aasta 16. mail üle kogu Soomemaa wõimas lippudemeri ja ühendab ning kõidab kõiki kokku ühes suures Suur-Soome mõttes. Sel päewal tunneb soome rahwas kõisist rõõmu ja tänutunnet oma kaitsejõudude wastu ja elab kaasa tema pidupäewale.

Ka meile, eestlasile, on Soome kaitsejõudude pidupäewad südame ligidal. Sama lipp on lewinud ka meie wabadusfõja päewil meie ajaloolisil lahinguwäljadel, tiiwustanud wõitlejad ja nende kaudu kirjutanud kustumatuid lehekülgi ka meie murrangajastu ajaloo raamatusse.

Uhiste wõitluspäewade nimel ja hõimuwendliku tänapäewa nimel soowime Soome kaitsejõududele tusefat waimu ja lakkamatut edu tema suures ja iseteadlikus kodukaitsetöös.

Soome kaitsejõudude pidupäew on ühtlasi ka Soome- Eesti kaitse- ja hõimufõpruse päewaks!

A. Treufeldt.

Vabadusristi kavaleride rivi möödub paraadmarsil aukülaliste tribüünist

Kangelaste päev Tallinnas

Suured pidustused Vabadusristi Vendade 15. aastapäeval

10. mail pühitses Vabadusristi Vendade ühendus oma 15. aastapäeva. Päeva pühitsemise asukohaks oli valitud seekord Tallinn. Juba varahommikust peale oli pealinn jalul, et võtta vastu varajaste rongidega saabuvaid sõjakangelasi. Ilm oli harukordselt ilus ja rõõmsalt lehvisid lipud, mis sel puhul asetati majade ehteks. Rongidega saabus Tallinna ligemale 800 lahingusangarit, kes paigutati kortereisse koolimajadesse ja teistesse suurematesse ruumidesse.

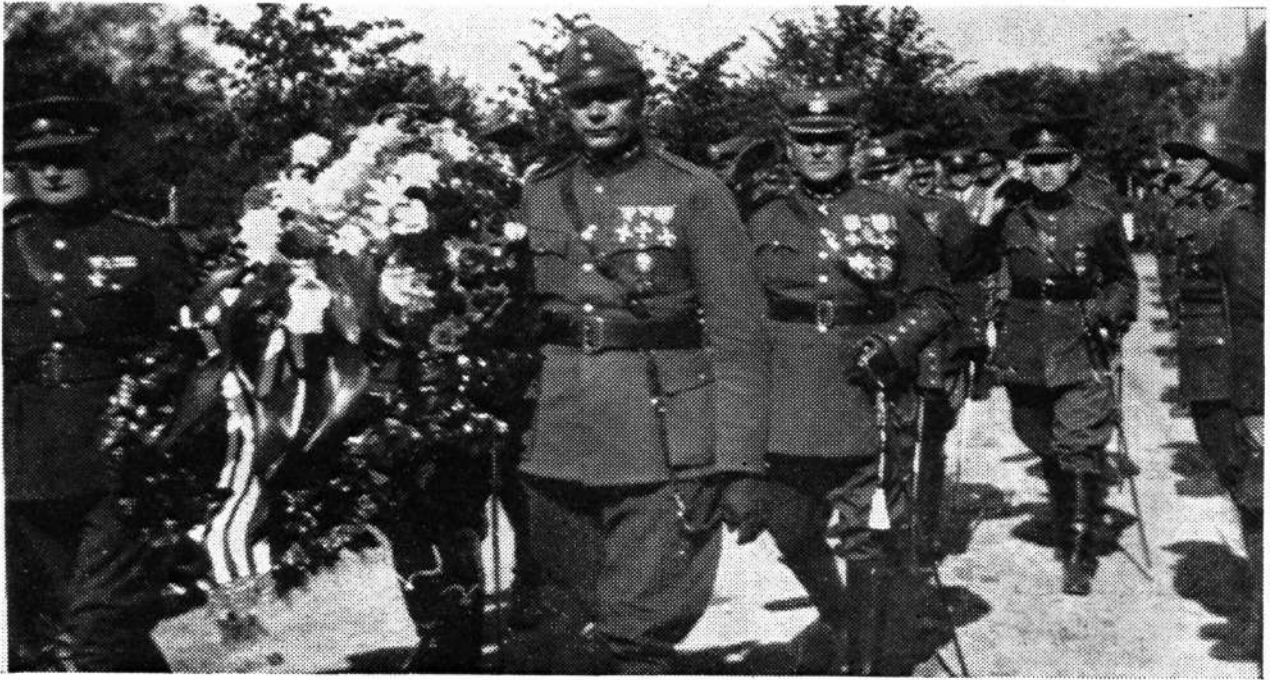
Keskpäeval peeti Vabadusplatsil paraad, mis oma osavõtjate arvuga ületas kõik Eestis varemalt peetud paraadid. Koos kohapeal elutsevate vabadusristi vendadega kogunes paraadile umbes 1000 lahingukaaslast, pealeselle kõik tähtsamad seltskondlikud organisatsioonid, kaitseliit ja koolid. Määratu suure rahvamurru vaoshoidmiseks ja aukülaliste juhtimiseks neile määratud kohtadele oli mobiliseeritud kogu pealinna politseiametkond, kes piiras Vabadusplatsi nõörtökkega.

Aukülaliste tribüün oli ehitatud seekord platsi keskele, ilupeenra kõrvale, ja oli ehitatud Eesti ja Läti rahvuslippudega. Suure tribüüni vastu oli ehitatud teine, vähem tribüün, mis oli määratud riigivanema, kaitseväge ülemjuhataja ja valitsusliikmete jaoks. Selle tribüüni kohal lehvis suur riigivanema lipp: sini-must-

valge värvide foonil kuldne riigivapp kolme leopardiga. Vabadusristi kavaleride jaoks oli reserveeritud ruum kahel pool kõnniteel riigivanema tribüüni kõrval. Vabadussõja invaliidid olid koondatud keset platsi ilupeenra kõrvale.

Riigivanema saabudes mängisid orkestrid hünni. Riigivanem tervitas paraadi, mille peale kõlas vastuks tuhandetest suudest mürisev „Tervist!“ Oma kõnes riigivanem pöördus esijoones vabadusristi vendade poole ja ütles: „Täna olete tulnud kokku siia suuremal arvul, et pühitseda oma aupäeva. Teile vaatab uhkusega ja austusega kogu meie rahvas ja noor kaitseväge, teades, et teie olete need, kes oma elu kaalule pannes lõite meile riigi. Teie teod on hindamatud ja teie vahvus eeskujuks meie nooremale põlvele. Teie olete aidanud luua ja korraldada meie riigi elu. Selle eest ütlen teile tervitusi Eesti riigi ja rahva nimel. Teie olete need, kellele tuksub kogu eesti rahva süda suurima uhkustundega.“

Riigivanema kõne lõppes hünniga ja riigivanem asus ühes kaitseväge ülemjuhatajaga, vabariigi valitsusega ja Läti aukülalistega tribüünile. Algas paraadmars. Esimesena möödus riigivanema tribüünist Vabadusristi Vendade ühenduse keskujuhatus oma li-

Pärjapanek kaitseväe kalmistul langenud sõdurite mausoleumile

puga ja selle järele kogu vabadusristi vendade pere üksikute osakondadena. Võis näha tõsiselt ja raskelt sammuva maamehe kõrval tegevas väes teenivaid kõrgemaid ohvitseri. Sammusid koos kaitseleitlane ja politseinik ja vabadussõja invaliid koos töötuga. Kõikide rinda ehtis vabadusrist. Kaitseväge osade ja organisatsioonide defileerimine kestis ligemale tunni.

Paraadilt siirdusid vabadusristi vennad „Esto-

niasse“ lõunale, mille andis Tallinna linnavalitsus. Lõunasöögi valmistasid ja kandsid lauale naiskodukaitse nobedad liikmed. Toit oli maitsev ja hästi valitud.

Pärast lõunasööki oli vaba aeg kuni riigivanema külastamiseni Kadrioru lossis. Seda kasutasid külalised pealinna vaatlemisega ja tuttavate ning sugulaste külastamisega. Kuulati ka rahvakontserti Kaarli puisteel.

Pärast kogunemist „Estonia“ ette sammuti orkestri mürtsuvate helide saatel Kadrioru, vastuvõtule riigivanema juure. Suur loss valgus puupüsti täis külalisi, kes vaatlesid lossi huvitatult. Oldi imestatud lossi lihtsa sisustuse üle ja maitsti lauale serveeritud suupisteid ja karastavaid jooke. Jalutati lossi aias ja otsiti üles oma vanu lahingukaaslasi. Kohates istuti gruppides ja tuletati meele vanu mälestusi. Teiste seas liikus ringi ka meie naiskangelane Anna Kull, vabadusrist rinnal. Tema võitles vabadussõjas kaasa, olles rietatud mehe rõivaisse. Tol ajal kandis ta nime Peeter Ronk. Sõjas ülesnäidatud vahvuse eest annetati talle vabadusrist ja tasuta maa.

Riigivanema lossist siirduti tagasi linna, kus algas „Estonia“ kontsertsaalis pidulik aktus. Aktuse kõne pidas Vabadusristi Vendade Ühenduse keskjuhatause esimees kindral Laidoner, kes selgitas kokkuvõtlikult ühenduse tekkimise ja selle ajalugu. Pikemalt peatus ülemjuhataja vanade lahinguväljade külastamise ja eelmiste kokkutulekute juures. Ta avaldas soov, et side vabadusristi vendade vahel kõveneks ega vaibuks unustusse vanad lahinguväljad. Selleks on tehtud palju tööd ja püstitatud palju mälestusmärke. Kuid palju on veel teha ja palju lahinguvälju on veel vääriva mälestusmürgiga märkimata. Ta pani südamele igale va-

Naiskangelane Anna Kull – Peeter Ronk.

All: Vabadussõjas piimedaks jäänud sõdur August Tisler.

Riigivanem K. Päts kõnelemas vabadosristi vendade paraadil.

badusristi vennale aidata kaasa selleks, et meie tähtsaimate lahingute välju väärilt mälestataks. Üldise võidu mälestuseks ta soovitas ühise mälestussamba

püstitamist Tallinna kui keskusesse, kust juhiti vabadussõda. Palus kalleid sõjakangelasi kanda laiali see mõte üle maa ja seda propageerida.

Vabadosristi Vendade Ühenduse keskjuhatuse nimel tervitas kindral Laidoner kokkutulnud vabadosristi kavaleri ja avaldas tänu eeskätt riigivanemale K. Pätsule vastuvõtu eest Kadrioru lossis, siis Tallinna linnavalitsusele ja 3. diviisile eeskujuliku korraldustöö eest vastuvõttudel ja kortereisse paigutamise eest. Naiskodukaitse sai kiita hea toitmise eest ja ülemjuhataja ütles end olevat väga üllatunud nähes seda kiirust ja vilumust suure hulga inimeste toitmisel.

Lõppeks soovis ülemjuhataja kõigile kaasvõitlejatele head tervist ja tugevat tööjõudu. „Ja kui saatus peaks seadma ette meile raskeid katsumispäevi ja panema kaalule meie rahva ja riigi iseseisvuse, kui peaks hakkama veerema sõjavanker, siis kõik meie, ükskõik kus me viibime ja kes me oleme oma meelsuselt, astume uuesti välja oma isamaa kaitseks, nagu tegime seda kord minevikus.“

Ülemjuhataja viimased sõnad kaovad tormilisse ja kauakestvasse kiiduavaldusse. Vaimustustormi rauges mängib orkester hümni, millele lauldakse kaasa.

Aktuse lõppedes asuti õhtulauda. Seal valitses ülev meeleolu ja vägede ülemjuhatajale hüüti kauakestvalt elagu, sest leiti, et tema on aidanud palju kaasa päeva heaks kordaminekuks ja et tema on kõige enam soodustanud seda edu, mis oli vabadosristi vendade kokkutulekul.

Kindral J. Laidoner tõrjus tagasi au, mis talle näidati. Ta juhtis tähelepanu kaitseliidu Tallinna maleva pealikule kolonel F. Pinkale, kes valiti kogu päeva majanduslike asjade korraldajaks ta enda teadmata. Kolonel tuli hästi toime oma asjaga, millele aitas kaasa naiskodukaitse. Nüüd puhkes suur ovatsioon kolonel F. Pinka ja naiskodukaitse auks. Võis näha, kuidas vabadosristi kavalerid oma tunnete avaldamiseks haarasid kätele kolonel F. Pinka ja üksikuid naiskodukaitse liikmeid ning tõstsid neid õhku. Suure ja elava tänu osaliseks sai ka Tallinna maleva majanduspealik direktor Kurvits.

Varsti pärast kindral J. Laidoneri ja valitsuse liikmete lahkumist õhtusöögilt siirdusid oma kortereisse ka vabadosristi vennad. Veedeti aega omavahelise vestlemisega ja vanade sõjamälestuste elustamisega. Tuletati meele päevaseid sündmusi ja vahetati mõtteid järgmise kokkutuleku üle. Kiiresti saabus lahkumine ja kangelased pöördusid jälle tagasi oma koju, kus neid ootasid paljud tööd ja toimetused, saadetuna kohapeal elutsevate sõjaseltsiliste järelehuudeist. Kuu ja südamlikult suruti lahkujail kätt ja hüüti head jälle nägemist järgmisel aastal vabadosristi vendade päeval.

Poola Küttide Liidu peakomandantide vahetus

Läinud kuul lahkus Küttide Liidu peakomandandi kohalt senine kauaaegne tegevaim küttide juht kolonel Wladislaw Rusin, et asuda staažile rivisse 12. jalaväe polgu ülema kohale.

Tema asemele on määratud peakomandandiks kolonel Marjan Frydrych.

Kolonel Marjan Frydrych sündis Piotrokovis 1897. aastal. Alates 1912. a. intensiivselt võtnud osa salajastest skautide organiseerimistöödest ja hiljem küttide liikumisest.

1914. a. võttis ta osa ajaloolisist lahinguist Kielcy, Brzegy, Korczyni, Opatowi ja Deblini all. Kaasa teinud rännaku Veike-Ulinyst — Krakowini. Ülendatud allohvitseriks.

1915. a. mais haavatud Kozinki lahingus. Paranedes pöördus tagasi väerindele, kus sama aasta hilis-sügisel Sobieszczyni lahingus sai seitsmest kohast raskesti haavata. 1916. a. võitles Styri ja Stohodi väljadel. Ülendatud seersandiks.

Leegionide tagasi pöördudes koju astus seersant Frydrych sõjakooli Zambrovis, mille lõpetades töötas instruktorina õppelaagris kuni saksa okupatsioonini. Viimaste poolt interneeritud, põgenes Lomza kontsentratsioonilaagrist ja asus salaja organiseerima P. O. W. (poola sõjaline organisatsioon) jõuke Lomza ja Ostrolenko piirkonnas. Okupatsiooni lõpul leiame nooremleitnant Frydrychi Lomza P. O. W. osade komandandina. 1919. a. alul siirdus 33. jalaväe polku, kus 11. kompanii ülemena läks Leedu-Valgevene väerindele. Hiljem sama polgu I pataljoni ülem. Lahinguis Szeptovo jaama juures jällegi haavatud. Haigemajast tagasi jõudes võitles kuni sõja lõpuni Wolynias.

Küttide Liidu senine peakomandant kolonel Wl. Rusin

Uus peakomandant kolonel Marjan Frydrych

Pärast sõja lõppu kolonel-leitnant Frydrych jätkas oma teenistust 33. jalaväe polgus pataljoniülemana, kust hiljem siirdus 33. jalaväe polku majandusülemaks. Pärast seda pataljoniülem allohvitseride koolis Bydgoszczy's ja lõppeks enne praegusele kohale määramist 18. jalaväe polgu ülem Skierniewicy's ja W. F. ja P. W. (kehaline kasvatus ja sõjaline ettevalmistus) juht Grodnos.

Senine küttide peakomandant kolonel Wladislaw Rusin on oma isikuga ja väsimata tööga suutnud luua kõige otsekohesemad ja pidevamad sidemed ja koostöö mõlemate maade relvavendade kodukaitse organisatsioonide vahel. Selle kõrval on tal jätkunud indu ja tõsist taht teha suurt tööd, olles viimasel ajal Poola-Eesti ühingu esimeheks Varssavis, Poola-Eesti vastastikuse sümpaatiat süvendamise ja otsekohe südamest tuleva kultuurpoliitilise läbikäimise tegeliku teostamise alal, mille järjekordseks tõestajaks oli ta hiljutine siinviibimine poola rahvuspüha puhul riikliku delegatsiooni koosseisus.

Tõsisele Eesti ja meie kaitseleliidu sõbrale soovime tema uuel ametikohal parimaid kordaminekuid ja edu. Loodame, et side kolonel Rusini ja meie vahel kunagi ei kao ja kestab lakkamatult.

Tervitame uut peakomandanti ja soovime kõiges edu ja õnne. Loodame, et senine õilis ja mõlemaile rahvale kasuks tulev kodukaitse organisatsioonide ja relvavendade koostöö tema vilunud juhtimisel veel rohkem süveneb. Vahvatele poola küttidele meie kaitseleliidu perelt otsekohene tervitus ja tugev käepigistus!

A. Treufeldt.

Eesti vabadussõda soome kirjanduses

«Kaitse Kodu!le» kirjutanud «Hakkapeliitta» toimetaja
VIHTORI SIMONEN

Soome vabadussõja kirjandus on väga mitmekülgne ja laialdane. Siia kuulub rohkem kui sada erikööidet, nende lehekülgede arv on kokku umbes 30.000. Suurim teos neist on kuueandeline ajalugu „Soome Vabadussõda 1918. aastal“, milles on kokku ligemale 3000 lehekülge teksti, kümneid kaarte ja pilte, neist igaüks täidab kogu lehekülje. Selle suurteose toimetas vabadussõja ülemjuhataja Mannerheim Soome Vabadussõja Komitee ülesandel, mille liikmeiks oli nii juhatajaid ohvitseri kui ka hulk teisi ajaloolasi. Sellest teosest on ilmunud välismaalastele 240 leheküljeline tõlge prantsuse keeles.

Teised vabadussõda käsitavad raamatud on enamuses jutustused, kujutelmad ja mälestused eririndelt, maakondade sündmusist, suuremaid või muidu tähtsamatist sõjajuhtumist ja lahinguist. Pealeselle on veel

mõnedes ilukirjanduslikes teoseis, romaanis, luuletusis, näidendis jne. kujutatud vabadussõja sündmusi.

Aga samuti on ka eesti vabadussõda kõigi oma raskustega hästi ja igakülgset selgitatud soome kirjanduses. Seda põhjustab eeskätt muidugi soomlaste osavõtt vennasrahva vabadussõjast. Juba sõja alul, 15 aastat tagasi, mõned soomlased, kes Eestis huvireisil, ja ajutiselt sinna sattunud ajalehe kirjasaadjad avaldasid kümneis kodumaa ajakirjades järkude kaupa kirjutusi, mis täiendasid ametlike sõjateateid ja üldiselt tutvustasid soome lugejaskonda vennasmaa ja -rahva oludega.

Sellejärele, kui mõlemad hõimumaad said iseseisvaiks, on nende rahvaste omavaheline kokkupuutumine olnud eriti tihe ja „soome sild“ palju tallatud, aga ka lähimad naaber- ja vennasrahvad ei või ometi kõigi

Soome kirjastusäri Verner SÖDERSTRÖMI osaühisus ja selle ühisuse kirjastuse aktsiaseltsi raamatute kaudu on avaldatud Eesti vabadussõda käsitlevat ajalugu, mälestusteid kui ka vabadussõda kirjeldavaid romaane

KÜLALINE SOOMEST

Vabadusristi vendade 15. aastapäeval külastas Eestit meie vennasrahva, Soome, kaitseliidu häälekandja „Hakapeliitta“ toimetaja Vihtori Simonen, kes on ühtlasi suuremate Helsingi lehtede ja ajakirjade kaastööline.

Vihtori Simonen on kauaaegne ajakirjanik, kirjaniku-nimega „Valkoinen neekeri“ (valge neeger). Ta on varemalt mitmel korral viibinud Eestis ja on isiklik tuttav mitme meie avaliku elu tähtsama tegelasega. Külalisele näidati meie kaitseliidu äripäevast elu ja askeldusi. Ka külastas ta meie lehe toimetust, kusjuures avaldas imestust, kui vähese tööjõuga ja rahaga suudame meie toimetada oma häälekandjat. Vabadusristi vendade aastapäeva pidustusi jälgis ta huviga ja oli vaimustatud pidustuste kava täpsest täitumisest ja korrast paraadil, kogunemistel ja rongkäikudel. Järgneval päeval pärast vabadusristi vendade aastapäeva lendas üle lahe külaline tagasi oma kodumaale.

Pildil toimetaja Vihtori Simonen (vasakul) ühes „Kaitse Kodu!“ tegevtoimetajaga kapten Adolf Treufeldt'iga linnas jalutuskäigul. Ülesvõtte on tehtud Jaani kiriku puiesteel, kui külaline oli minemas meie lehe toimetusse.

isiklike võõruskäikude ja vastastikuste mõjuavalduste kaudu tutvuda üksteisega nii põhjalikult ja ligidalt kui see on võimalik kirjanduse kaudu.

Nii on soome keeles eesti vabadussõda käsitav kirjandus Soomes suurel määral edustanud vennasrahva ja -maa tundmist ja kinnitanud „soome silda“.

Nüüd, millal on möödunud 15 aastat neist saatuslikest ja raskeist aegadest, mis lõppesid ometi õnnelikult, on kümned soome ajalehed nädal nädala järele tuletanud meele oma lugejaile eesti vabadussõja juhtumeid, nagu aasta tagasi oma maa samalaadseid sündmusi.

Ka parimad ajalehe artiklid on ikkagi „ühapäevaliblikad“, mis ununevad varsti, aga siis, kui nad jutustavad kas oma- või hõimurahva ja -maa uuestisünnist, ei unune need kunagi. Kui tulevad uued rahvapõlved, kellele need 1½ aastakümnet tagasi juhtunud sündmused on osaliselt tundmatud või ainult ajalehist tuttavad, siis saavad nad kindlaimad teadmisi vabadussõja kirjanduse kaasabil.

Tähtsamaid soomekeelseid teoseid eesti vabadussõjast on: ooberst Hans Kalmi ja teiste ühiselt koostatud kaheandeline töö, „Pohjan Poikain retki“, Põhja-

poegade retk“ (339 lhk.) ja magister Vilho Helaneni „Suomalaiset Viron vapaussodassa“ „Soomlased Eesti Vabadussõjas“ (598 lhk.). Mõlemad on niihästi mälestused kui ka ajaloolised tööd, millel oma püsiv tähendus. Teiste hulgas olgu tähendatud kapten J. E. Sainio kirjutatud „Pohjan Pojat Virossa“, „Põhja-pojad Eestis“ (192 lhk.) ja soome halastajaõe, praeguse soome rahvaesituse liikme Kylliki Pohjae memuaarid „Pohjan Poikan matkassa“, „Põhjapoeegade matk“ (149 lhk.). Veel on keegi eesti-sõber S. Kallio avaldanud 47 lehekülge brošüüri „Pohjalaisia Viron tantereilla“ „Põhjalased Eesti sõjarindel“, milles selgitatakse vaid üksiku Soome kompanii sõjajuhtumeid ja -tegevust.

Isegi soome luuletajaid ja proosakirjanikke on eesti vabadussõda vaimustanud looma sütitavaid hõimuaatelisi laule, novelle ja romaane. Autoreist olgu nimetatud Larin Kyosti, Eino Leino ja teised, samuti eel-mainitud magister Vilho Helanen, kes on Soome üliõpilaskonna suureandeline esimees, on kirjutanud mõjuva romaani „Ankarat tähdet“, „Karmid tähed“, mille aineks on eesti vabadussõda ja mis kirjeldab Soome vabatahtlike n. n. arute Hakapeliitide sangarlikke sõjaseiklusi Eestis. Tähendatud teos on ilmunud eesti keeles pr. E. Rosenbergi tõlkes. Edasi

olgu nimetatud Helaneni näidend „Heräävä heimo“ (Ärkav hõim). Eesti rahva ärkamise aineks ka Ester Ståhlbergi, soome esimese presidendi abikaasa, kirjutatud romaanis „Kohti päivän mousua“, (Päikese tõusu poole) ja Astrit Repose romaan „Jumalaten jano“ („Jumalate janu“), mis on muude hulgas tähtsamad.

Kui nüüd eesti vabadussõda on nii mitmekülgset ja laialdaselt valgustatud soome aja- kui ka proosakirjanduses ning kui mitmed soomlased — Eestis-käijad, igaüks oma vaatevinklist ja oma tuttavate ringkonnas ka suusõnal on jutustanud neid unustamatuid juhtumeid, siis võib sellest järeldada, et soome laiades rahvahulkades tuntakse eesti vabadussõja käiku sama hästi kui omamaa samalaadseid sündmusi ja et vereohvriga pühitsetud eesti sõjatallerruud ja vabadussõja hauakünkad on meile, soomlastele, sama kallid ja armsad kui omamaa võitlusväljad ja kangelashaudad.

Sest veri on paksem kui vesi, ütleb soome vana sõna.

Sellele on Soomes eesti vabadussõda käsitlevad raamatud kindlamaks tõenduseks. Kõigis ajalehe kirjutustes ja üle kümne suuremas ja väiksemas eesti vabadussõda kirjeldavas teoses, mis siin on ilmunud ja millest mitmedki on hästi levinud ja palju loetud, on vaimkoguni teissugune kui esineb võõramaa vastavais kirjutustes.

Soomekeelsed eesti vabadussõda kirjeldavad raamatud, samuti kui ajalehtede võitlussõnumid, on kirjutatud ikkagi südamest, mitte pealiskaudselt, mööda minnes, vennastunde ülistamiseks.

Soome keeles eesti vabadussõda käsitlevad raamatud sisaldavad, kui samalaadsed ilukirjanduslikud teosed arvata kaasa, kokku ikkagi 2000 kuni 2500 lehekülge. See ei ole küll palju, kuid loodame seda olevat sealpool Soome lahte asuvale vennasrahvale tunnistuseks, et eesti vabadussõjast ei olnud ega ole meie soomlaste mälestuses ainult 1919. aasta sündmus ja selleaegne ning praeguse põlve unustamata katsumine, vaid kogu rahva ülenemine, mille mälestus on istutatud uuemate põlvdede teadvusesse ja kestab ilma tumenemata aastasada, kestab niikaua kui asub Kalevi sugu mõlemal pool Soome lahte.

Need 146 Soome noormeest, kes said kangelassurma eesti talviseil võitlusriinidel 1919. aastal, on meie poolt nüüdsele ja tulevasele põlvele parim tunnistus ja pant sellest, et „soome sild“, mis lõplikult ehitati 15 aastat tagasi, on püsiv ja kõva. Võitlusväljal sõlmitud ja verega kinnitatud ustavussidemed kahe rahva vahel on kindlamad kui kõik muud liidud ja lepingud. Ja sellest loomulikult muidugi oleneb, et Eesti sisemisi sündmusi, eriti poliitilisi, jälgitakse Soomes suurima tähelepanguga, nagu seda on võidud tähele panna viimaseil nädalail.

„Hakkapeliitta“ toimetus

KL. MUUSIKAST

SOODUS JUHUS KAITSELIIDU ORKESTREILE
JUHTKONNA EDAASIARENDAMISE ALAL

Põhjapanevaks ülesandeks kaitseliidu elu korraldamisel on alati olnud juhtkonna oskuste tõstmine ja järkjärguline värskendamine. Oleneb ju üldiselt meie üksuste töö sisu ja tulemused juhtide tublidusest ja nende oskuslikest võimeist. Vaatamata üldistele jõupingutustele ei ole suudetud seni kutsuda ellu kaitseliidu üldist ja ammuoodatud keskust sel alal — pealike kooli. Kuid siiski on võidud nii üleriiklike kui ka malevais kohtadel korraldatud pikema- või lühiajaliste kursuste kaudu meie pealikkonnale kätte ulatada palju tõhusaid näpunäiteid ja hulk iga päevaga järjest juuretulevaid uuendusi meie sõjalise ettevalmistuse kui ka teisel kaitseliidus tarvisolevail aladel. Ei ole unustatud ka orkestreid. Läänud aastal võidi koos Lauljate Liidu puhkpillimuusika sektsiooni juhatusega korraldada lühidased kolmepäevased juhtide kursused Tallinnas ja Tartus. Need olid õieti esimesed sellisarnased meie iseseisvuse aja kestes. Nad leidsid kohtadel sooja vastuvõtu ja huvi ning osavõtt nendest oli elav. Et nendest kasu on olnud, seda näitab sellele järgnenud tööaasta, mis on olnud endistest edukam töötulemuste ja töökorraldamise oskuse mõttes.

Aastad näitavad, et kaitseliit oma väga mitmesuguseil laiadel tööaladel on osanud ja suutnud oma elu korraldada nii, et see tema liikmeskonnale ja kaitseliidu mõttele kaasatundjale osutub mitte enam pealesunnituks, vaid üheks lahutamatuks osaks meie kodanike igapäevases elust. Kaitseliidu muusikaelus oleme alati seisnud valvel selle meie rahvusele vanast ajast pärandatud omase ala elu edasiarendamisel. Huviga on võetud osa üleriiklikest ja kohalikest esinemistest. Täites kaitseliitlasena oma kodukaitse ülesandeid on kaitseliidu muusikamehed rahuldanud oma organisatsiooni orkestreile ettenähtud ja pealepandavaid kohuseid. Meie pidupäevadel ja ka mitmesuguseil sündmusil, suuremail õppekoondusil ja kõikjal, kus kõige muu tegevuse kõrval ei tohi puududa ka laul ja mäng, näeme orkestreid võimsate helidega virgutamas sammu ja pakumas meeleolulist ajaviidet ning meelelahutust. Lauljate Liidu puhkpillimuusika sektsiooni ellukutsumisel on kaitseliidu orkestrid sellele keskkorraldavale algatusele, mõttele ja tema tööle enamikus aidanud kaasa. Kuna sektsioon üheks oma tähtsamaks ülesandeks on võtnud koorijuhtide oskuste täiendamise ja uute koorijuhtide järjest juurekasvatamise, siis ei ole kaitseliit oma orkestrijuhte puht-muusikalise väljaõppe alal käesoleval aastal enam instrueerinud, vaid on selle suuremas osas usaldanud sektsioonile. Kuna sektsiooni juhatuses töötavad kaasa mitmed kaitseliidu muusikalist elu keskkorraldavad tegelased, oleks see ka tarbetu ja liigne kahekordistamine.

Seniseil töötulemusil ja paljude soovil korraldab Lauljate Liidu puhkpillimuusika sektsioon ka käesoleval aastal 4.—16. juunini Tallinna konservatooriumi ruumides puhkpillikooride juhtide kursused. Kursustel käsitatakse: muusika algteooriat, kooskõla õpetust, orkestrile seadmist, solfeggiod, teoreetilist puhkpillikoori tundmist, praktiliselt eriõppusi pillidele (vaskpillid, klarnetid, flöödid), praktilist puhkpillikoori juhatamist katseorkestriga ja mitmesuguseid loenguid orkestri organiseerimise ja noodiliteratuuri alal. Lektoreiks on palutud ja nõusoleku avaldanud rida tuntumaid meie muusikategelasi oma erialadelt. Arvestades sektsiooni rahaliste ressursside vähesust on kursuste osavõtumaksuks määratud Kr. 3.— isiku pealt, mis osaliseltki kataks võrdlemisi suuri väljaminekuid, mis seotud nimetatud kursuste korraldamisega. Kursustele registreerimise tähtajaks oli määratud 15. mai. Kui aga mõni soovija on ehk hilinenud, võib vähesel arvul ka pärast registreerimise tähtpäeva möödumist esineda osavõtu sooviavaldusega. Et majanduslikult tulla vastu kursustele tulijaile, on sõlmitud lepped kristlike noortemeeste turistide koduga ühiskorteris (kuni 5—6 senti ööpäeva eest) ja mitmete söögisaalidega odavamahinnaliste toidustamisvõimaluste asjus. Sõiduks raudteel on palutud 50% hinnaalanduse soodustus teedeministeriumilt. Kaitseliidu orkestreist tulijad saavad hinnaalanduse ettenähtud korras ja normis kaitseliidu ülema ringkirja põhjal malevate staapidest.

Kuna puhkpillikooride juhtide kursusi selles ulatuses ligemal ajal enam võimalik ei ole ette näha, peaksid kõik kaitseliidu orkestrid kasutama ära selle soodsa juhtumi. Sinna ei tuleks saata mitte ainult juhte, vaid ka nende abiseid ja teisi orkestri arenemaid liikmeid, kellest tahetakse kasvatada tulevase juhatajaid. Ei ole liigne, kui ajast huvitatud ka oma algatusel tulevad kursustele. See viimane on maksev ka kaitseliidu laulukooride juhtide kohta. Mida rohkem leidub kohtadel inimesi, kes puhkpillikoori juhtimises on valmistatud ette ja vilunud, seda kindlam on, et kunagi ei tule kriisi juhtide leidmises ja ka koori igapäevases töös. Võiks veel ehk olla juttu, et sõitsoovijail puudub selleks ainealine võimalus. Siin peaksid selles asjas küll aitama kaasa orkestrid ise ja üksused, missuguste juures orkestrid töötavad. Ühisel nõul ja jõul ei peaks kaitseliidus ükski takistus olema ületamatu.

Loodan, et kaitseliidu orkestrid kasutavad seda juhust teadlikult ja läkitavad rohkem arvul oma inimesi siia, mille kaudu meie kaitseliidu muusika saab jälle uue arendava tõuke.

A. Treufeldt.

Üleriiklik k.l. mereüksuste pealike informatsiooni-koosolek

Ligi aasta on sellest möödas, kui pandi alus kaitseliidus mereüksustele. Organiseerimine edenes, kuid erilist hoogu võttis see suve möödumisel — talveperioodis, kus meri jääs ja rannaelanikel oli rohkem vaba aega. Jatkates talvel organiseerimist korraldati ühtlasi kursusi ja õppusi juba organiseeritud üksustes. Kevade tulekuga lõppesid kursused ja üksikuis malevais korraldatakse vastavad katsed.

Et saada ülevaadet kohtadel tehtud mereüksuste tööst, tööd ühtlustada ja kava koostada edaspidiseks, — korraldas k.l. peastaap 6. mail s. a. Tallinnas üleriikliku mereüksuste pealike informatsiooni-koosoleku, millest võtsid osa ka maleva pealikud, merejõudude staabi esindajad ja eriala korraldajad instruktorid.

Koosoleku avas ja tervitusi ütles k.l. peastaabi ülem kol. Maide, koosolekut juhatas kaitseliidu mereüksuste pealik J. Klaar.

Järgnesid aruanded kohtadelt. Pealike aruandest selgub, et organiseerimise töö on peagu viidud lõpule ja väljaõppe alal on korraldatud kursusi kõigis organiseeritud mereüksustes. Mereüksustesse sisse astuda soovijate arv oli kohati väga suur, neid oli kaugelt rohkem kui tarvis.

Koosolekust osavõtjad

Ujuvabinõusid — eramootorpaate ja vähemaid laevu — leidub, ja neid on võimalik saada kasutada. Mõnes malevas on mereüksused asunud juba oma ujuvabinõude soetamisele, kogudes selleks rahalisi annetusi.

Peastaabi ülem kol. Maide märkis kokkuvõttes, et tööd on tehtud hoogsalt ja mereüksustele pandud kindel alus.

Kapten-leitnant R. Gildeman esines referaadiga: „Mereüksuste väljaõppest üldse ja suvine prakti-

Koosolekul

line kava.“ Esitatud kava järgi tuleks korraldada käesoleva navigatsiooni aja kestusel praktilisi õppusi pealikele ja meremalevasile, spetsialistidele erialade järgi praktilise õppekava kohaselt. Pealeselle tuleks mereüksusile korraldada üldõppusi kahes perioodis, nimelt algõppusi suvel ja taktikalisi õppusi sügisel, erikavade kohaselt. Mereüksuste praktiliste õppuste teostamiseks ujuv- ja õppeabinõude suhtes on lubanud Merejõudude staap tulla vastu.

Üldiselt tunnistati kava pealike poolt vastuvõetavaks.

Plk. E. Avik tõstis üles paadipealikele sõidustaaži määramise küsimuse, esinedes vastava kavaga. Üldjoonis kava pooldati ja peeti tarviliseks seda tulevikus panna maksma.

Teiseks esines plk. Avik referaadiga: „Mereüksuste ujuvabinõude mõeldavaist tüüpidest“. Referent esitas

Paaditööstus J. KIIL.

Võtan vastu tellimisi igasugu mootor-, sõude-, purjepaatide, süstade ja purjelahtide peale, ladus aere kõik möödud. Kõiksugu paadi- ja laevaremondid.

Tallinn, Põhja t. 3.

Telefon 439-03.

A/s. **J. E. KUHLMANN**

Tallinn, Kotsebue tän. 16-a, tel. 440-92

„LUXUS“
KAARLI PST. 4
TELEF. 450-02.

**HEERINGAD
SOOL
SEEBIKIVI**

NAFTASAADUSED:
PETROOLEUM, BENSIIN, NAFTA
MASINA- JA MOOTORIÖLID

Oma bensiini-automaatjaamad: Tallinnas, Aia ja
V.Viru t. nurgal, tel. 452-40, Kotsebue 16-a hoovil

kolm, luure-, traaler-veeskja- ja õppemootorpaadi, tüüpi, missugused oleksid üldse mõeldavad kaitseliidus mereüksustele ja läheksid maksma 12.000 kuni 80.000 krooni tükk.

Säärast tüüpi paate peeti küll soovitatavaks, kuid raha puudusel neid muretseda ei jõuta, küll aga peeti tarviliseks, et iga malev soetaks endale vähemalt ühe õppemootorpaadi, mis oleks hinnalt kättesaadav. Sobiva tüübi peaks peastaap töötama välja.

Pealikute poolt esitati veel mõnesuguseid sooviavaldusi, nagu: pealikute kohtadel reservohvitseridele tegevteenistuseks lugemine, vormist, sõudevõistluste korraldamine j. m.

Lõpuks tutvustas plk. Klaar kooslijaid mereüksuste üldlipu ja vimplite kavanditega, mis peastaabi poolt välja töötatud ja esitatakse lähemal ajal vabariigi valitsusele kinnitamiseks.

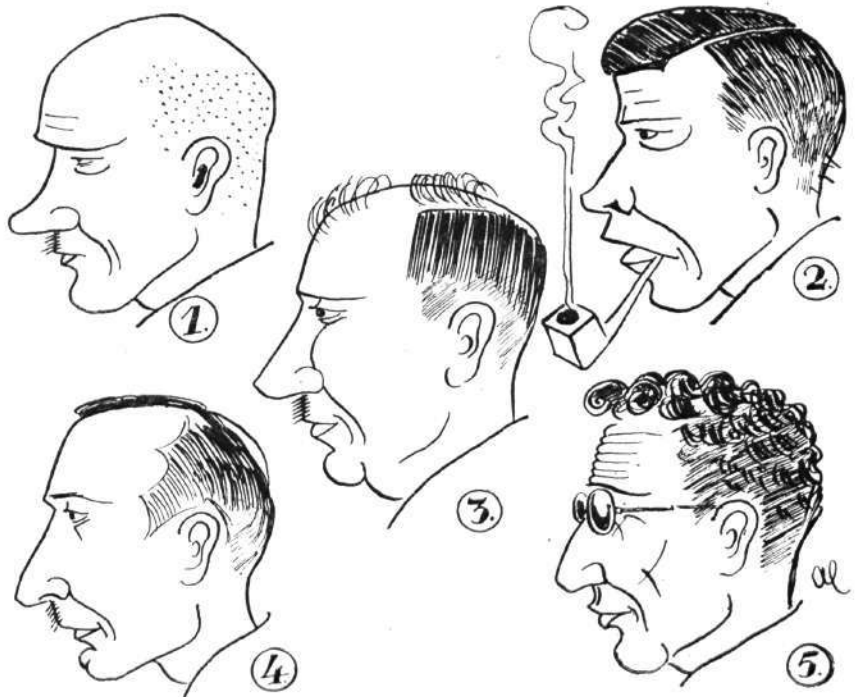
Koosolek oli väga üksmeelne ja asjalik; vahetati mõtteid, arutati töösse puutuvaid küsimusi ja määrati kindlaks edaspidine töökava.

Jääb vaid soovida, et tehtud töö kannaks vilja, et õige lähedas tulevikus kaitseliidu mereüksustest kujuneb teine merevägi, kes kaitseks meie kodumaa ranniku- ja vete piiri siis, kui sealt ähvardab häda-
oht.

R. G.

Tegelasi mereüksuste plk. koosolekult

1. Kpt.-lt. Gildemann: „Kõike seda asja tuleb korraldada nii ütelda...“
2. Van.-lt. Avik: „Arvestades minu suurte sõjaaegsete kogemustega tuleks...“
3. Kpt. Klaar: „Mina, s. t. peastaap, arvan, et...“
4. Plk. Vau, energilisemaid tegelasi Pärnust: „Vabandage, mul on veel üks küsimus. Nimelt...“
5. Plk. Toom Saaremaalt: „Kas ei saaks ka madrustele selga panna kahe rea nõõpidega jakid?“

Uudiseid laskeasjanduse alal

I. Selgitussõnaks.

Kaitseliidu laskeasjanduslik tegevus algas võrdlemisi ebasoodsas olukorras: ei olnud vajaliste võimetega püsse ega laskemoona; ka laskurite tasapind ei olnud kuigi kõrge.

Et viga relvade ja laskemoona suhtes ei suudetud materjaalsete olude tõttu korruga täies ulatuses parandada, s. o. ei suudetud muretseda uusi relvi ja uut laskemoona, siis asuti asja parandamisele järkjärgult.

Esimeses järjekorras korraldati jaapani vintpüssid inglise padrunite alla töötavaiks. Seega varustati suurem enamus kaitseliidust täiesti korralike püssidega.

Suur samm edu poole oli ka täpsuspüsside ning täpsuspadrunit valmistamine. Saades täiesti korraliku relvaga ja laskemoonaga mehe võimeile vastavaid tulemusi tõusis laskurite huvi ja kasvas nende tööind. Meie parimad laskurid seisavad oma lasketasemelt väga kõrgel.

Nagu ülal nimetasime, andis suure kasu täpsuspüsside ja täpsuspadrunit sissetootamine. Kuid siin kipub osa mehi minema liiale oma usuga püssi ja padruni sisse.

Paljud on vildakul arvamisel, et täpse tule saab kätte ainult täpsuspüssiga ja -padruniga. Harilikku sõjaväepüssi kiputakse täpsuspüssi kõrval jätta liig varju. Siin on sõjaväepüssile tehtud ülekohut, samuti harilikule padrunile.

Meie harilik sõjaväepüss ja inglise padrun rahuldavad õppelaskmise nõudeid täies ulatuses. Kuid on võimalik veel enam: harilikku sõjaväepüssi ja padrunit saab kerge vaevaga kohendada sedavõrd, et nende tuleomadused lamades laskmisel on peagu võrdsed täpsusrelvade ja täpsuspadrunit omadele.

Selleks on tarvis kaitseliidu „303“ vintpüsse ja padruneid „kohendada“. Sel alal on peastaabis palju ja pikemaajaliselt katsestatud ning tulemused räägivad sedavõrd selget keelt, et küsimust võib lugeda täiesti lahendatuks.

II. Padruni kohendamine.

1. Milles seisab padrunite kohendamine.

Jutt on ainult sõjaaegse valmistusega padrunest, milledega meie laskurid peamiselt on varustatud. Nende padrunite tuletihedust on võimalik tunduvalt tõsta padrunite kohendamise teel.

Padrunite kohendamise peatumaks on:

- rohulaengute ühtlustamine ja
- kuulide sorteerimine ning sobitamine püssi kaliibrile.

Nendele põhitöödele võib seltsida vajaduse korral veel rida lisatöid:

- sütiku vahetamine (vajaduse korral);
- kesta kaliibrisse seadmine;
- kesta puhastamine seest ja väljast;

d) sütiku pesa puhastamine jne.

Lisatööd võivad teatavais olukordades jääda hoopis ära.

Tegelik töökaik oleks järgmine:

- kuul võetakse otsast ära;
- kuulid kalibreeritakse nende jämeduse järgi, püssi kaliibrile liig peened kuulid pannakse kõrvale (neid kasutada ei ole mõtet) ja liig jämedad kuulid stantsitakse püssiraua õonele sobiva kaliibri alla;
- lastud kestal uuendatakse sütik; samuti uuendatakse sütikuid ka neil padrunite sortidel, millede sütikud annavad tõrkeid ja viitlaske;
- rohi segatakse ja laetakse kestadesse tagasi ühesuguseis mõtudes ja
- lõpuks koostatakse padrun, s. o. pannakse kuul otsa.

Käesolevas artiklis vaatame ainult põhitegevusi, s. o. rohulaengute ühtlustamist ja kuulide sorteerimist ning sobitamist.

2. Andmeid kohendatud padrunite tuleomaduste kohta.

Padrunite kohendamise küsimuse uurimistöödega alustati peastaabis möödunud aasta alul. Lõplikult lahenes küsimus juba käesoleva aasta alul, kuid aega viitis kohendamisel tarvisminevate abinõude muretsemine. Omal ajal täpsuspadrunit laadimiseks välja antud abinõud olid mõeldud üksikmehe tarvis ja töö nendega oli äärmiselt aeguviitev.

Padrunite kohendamine on aga hulkade asi ja siin peavad abinõud võimaldama kiiret ja täpset tööd. Nüüd on jõutud nii kaugele, et hiljemalt 1. juuliks k. a. täiendatakse kõik seni malevaile väljaantud laadimisabinõude komplektid n.-n. „normaalkomplektideks“, s. o. niisuguseiks komplektideks, mis võimaldavad:

- padrunite ümberkohendamist,
- täpsuspadrunit laadimist ja
- uute padrunite koostamist elementidest.

Kohendatud padrunite tuleomaduste selgitamiseks on laskemasinast toimetatud rida katse- ja võrdluskatseid kohendamata laskemoonaga.

Alljärgnevalt joonisel on näha tulemusi 300 m kümneringilisel märklehil laskmisel 300 m kauguselt.

Joon. nr. 1 näitab ümberkohendatud padrunite tulemust võrreldes joon. nr. 2 toodud kohendamata padrunite omaga. Kasutusel olid inglise padrunid „I₁₈“.

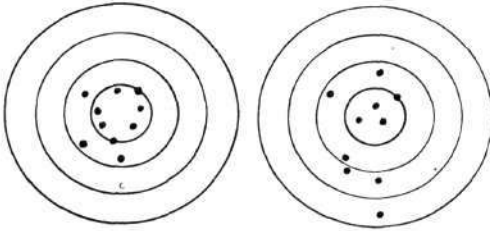
Teisel laskmisel kasutati inglise padruneid „K₁₈“. Niisuguseid seeriaid on lastud 1934. a. talve ning kevade jooksul mitmeid kümneid.

Need seeriaid räägivad meile järgmist:

Lihtne ümberkohendamine, mille juures kõik vanad padruni elemendid pannakse tagasi, ei anna küll täpsuspadrunit, kuid kohendatud padrunite tuli on tihedam ega tule ette „üleaisa“-visanud kuule, missugused asja-

olud on väga tähtsad eriti laskmisil suuremaile kau-
gusile.

Juba ülal nimetasime, et õppelaskmisel kuni 300 m
vähegi korralikult hoitud inglise padrun täidab kõik
nõuded. Hoopis teine asi on laskmisel suuremate kau-
guste peale, eriti kuju märklaudade pihta.

Joon. 1. Kest: I₁₈. Rohi: I₁₈— 2,70 gr. Kuul: I₁₈— 2,88 mm (stantsitud). Silmi: 97.
Joon. 2. Kohendamata padrun: I₁₈. 90 silma.

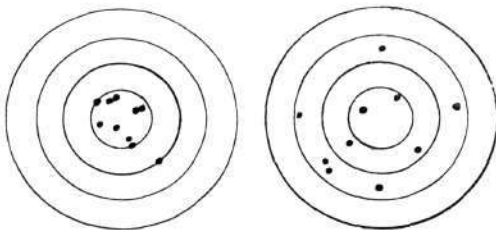
Siin tuleb kohendatud padruni paremus teraval
kujul esile. Kohendamata padrunel tulevad mööda-
pääsmatult ette „üleaisa“-visanud lasud, mis on tingi-
tud rohulaengute mitmekesiseist raskusist ja kuulide
mitmekesiseist jämedusist. Kohendatud padrunel on
need puudused kõrvaldatud rohulaengute ja kuulide
jämeduse ühtlustamisega.

Inglise padruni ümberkohendamisel on valulapseks
kuul. Kuuli sobitamisel peab olema äärmiselt ettevaat-
lik ja täpne. Vähemgi väärtus viib kohendatud pad-
runi väärtuse alla kohendamata padruni tasemele.

Inglise padrunite kiituseks peab ütleva, et isegi
sõjaaegse tööstuse padrunite „Du Pont“ (pulgakesed)
rohi on täiesti hea. Selle rohuga võib julgesti laadida
isegi täpsuspadruneid.

3. Kohendatud padruni rohulaengust.

Inglise padrunes leiduv „Du pont“ (pulgakesed)
rohi on täiesti korras ja seda võib kasutada mitte üksi
kohendatud padrunite laadimiseks.

Joon. 3. Kest: K₁₈. Rohi: K₁₈— 2,68 gr. Kuul: K₁₈— 7,88 mm (stantsit.).
Joon. 4. Kohendamata padrun: K₁₈. Silmi: 86.

Vana rohu tagasilaadimisel omab väga suure täht-
suse rohu segamine, sest padrunes on rohi sagedasti
pankunud. Padruni ümberkohendamisel segatakse rohi,
mis juba ainuüksi põhjustab padruni segamise.

Teine küsimus on, kas kasutada ainult ühe padruni
sordi rohtu või kasutada rohtude segu.

Rohtude segusid on katsestatud mitmel korral, kuid
need ei ole arnud paremusi. Et rohu ühtlane ja õiges
proportsioonis segamine on võrdlemisi tülikas asi, võib
alul kasutada ainult teatavaid rohusorte, kuni rohu-
segamise küsimus lahendataks lõplikult.

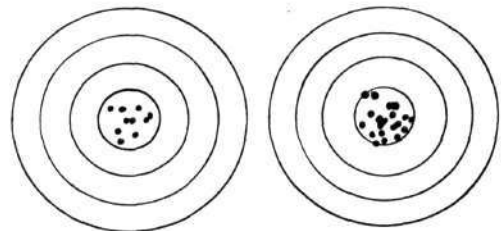
Katsetulemused on selgitanud, et meil sagedaimi i
ettetulevais inglise padrunes (K₁₈, I₁₈, G₁₈ jne.) on
rohud ühesugused.

Padrunes kübaramärkidega „P“ ja „W“ on küll
rohi välispidisel ühesugune ülalnimetatud padrunite
rohtudega, kus viimane rohi on raskem. Kui võtta ühe
topsikuga mõlemaid sorte, siis saame järgmise raskuste
vahekorra:

K, I, G rohtu 2,60 gr = 2,65 gr P ja W rohule
„ 2,65 gr = 2,70 gr „
„ 2,70 gr = 2,75 gr „

Järgmiseks ja erilise tähtsusega
küsimuseks on laengu raskus. Sel alal on
korraldatud terve rida igasuguseid katseid ja jõutud
välja järgmistele tõsiasiadele:

1) Rohulaengute suurendamine tõstab küll alkii-
rust, kuid tihedamaid hajumispindu tuleb suurema laen-
guga padrunite juures ette vähem.

Joon. 5. Lapua „S“ kuul 7,87 —7,89 m. Rohi: pad- runist „K₁₈“ — 2,65 gr. Silmi: 100.
Joon. 6. Lapua „S“ kuul 7,87 —7,89 mm. Rohi: „K₁₈“ padrunist — 2,65 gr. Silmi: 200.

2) Parimaid tihedusseeriaid on saadud:

— K₁₈, I₁₈ ja G₁₈ rohtudel kaaluga 2,65 kuni
2,68 gr ja
— P ja W rohtudel kaaluga 2,70 gr ümber.

Soovitavaim on, et iga laskur määraks puht-kat-
selisel teel oma püssi tarvis kindlaks rohulaengu ras-
kuse. Et liig väike või liig suur laeng rikub tule-
mused, tõendavad parimini tabamuspildid, mis toodud
jooniseil nr. nr. 5, 6 ja 7.

Kõigele kolmele seeriale pandi Soome Lapua „S“
(harilik teravaotsaline kuul) ja rohi „K₁₈“ padrunest.
Rohulaengud tehti kaaluga 2,65, 2,68 ja 2,70 gr. Kõi-
gil laskmisil kordus üks ja sama nähtus: rohulaeng
2,65 gr annab 100% tulemused; 2,68 gr annab üksikud
väljavisked ja 2,70 gr paiskab kuulid hoopis laiali.

Seepärast suurim tähelepanu õige rohulaengu
suuruse kindlaksmääramisele!

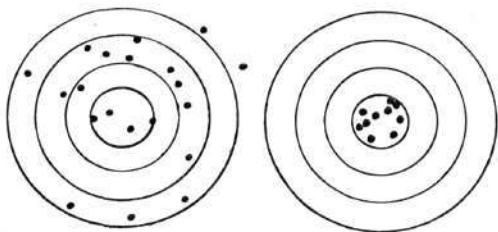
4. Kuulide sobitamine.

Juba eelpool nimetasime, et padru-
nite ümberkohendamisel osutub ras-

keimini lahendatavaks küsimuseks — kuulide sobitamine.

Häda on selles, et padruni ümberkohendamisel tarvitatakse kuuli kallal kogu aeg vägivalda: nii otsastlöömisel haamriga, otsasttömbamisel tõmburiga ning peenemaks stantsimisel. Kõik oleneb sellest, kui suur oli vägivald. Mida vähem see on, seda paremad tulemused.

Üks on kindel: kuulide stantsimisest tuleb hoiduda ja kasutada kuule jämedusega lubaduse viimsete piirideni.

Joon. 7. Lapua „S“ kuul 7,87 — 7,89 mm. Rohi: K₁₈ padrunist — 2,70 gr. Silmi: 161.
Joon. 8. Kuul: Inglise „T“ tom-bakkattega. Rohi: „Vihtavuori“ kuulipilduja oma — 2,50 gr.

Kuuli jämedus tuleb valida püssiraua õone jämeduse kohaselt vindi põhjadest. Kogemused näitavad, et kuul võib olla vindi põhjadest maksimaalselt 0,03 mm; jämedamaid kuule tuleb stantsida ümber.

Sobiva jämedusega kuuli leidmiseks on tarvis teada raua õone läbimõõt vindi põhjadest. Kaitseliidu „303“ vintpüssi suhtes on seda kerge teha: hoolekandelehel olevale kaliibri arvule (vindi harjadelt) lisada 0,2 mm ja kaliiber vindipõhjadest ongi käes. Erinevusi tuleb ette ainult harukordadel.

Näiteks: hoolekandelehel on kaliiber näidatud harjadelt 7,66 mm; sellele lisades 0,2 mm saame 7,86 mm, mis ongi läbimõõt vindi põhjast.

Nüüd on tarvis sobitada õone kaliibrile vastav kuul. Seda saadakse järgmiselt:

Esimene näide — püssi kaliiber on 7,86 mm. Kuulid kalibreeritakse.

Kuulid, mis jooksevad läbi august 7,86 mm, pannakse kõrvale ja neid sellest püssist laskmiseks ei kasutata.

Kuulid, mis jooksevad läbi aukudest 7,87 ja 7,88 mm, laetakse tagasi ilma stantsimata.

Kuulid — 7,89 mm ja jämedamad tulevad stantsida kal. 7,88 mm alla.

Teine näide — püssi kaliiber on 7,88 mm.

Kuulid, mis lähevad läbi aukudest 7,89 ja 7,90 mm — laetakse tagasi stantsimatult.

Kuulid 7,91 mm ja jämedamad stantsitakse 7,90 mm alla.

Nii sorteeritud ja ümberstantsitud kuulid annavad igal juhtumil tihedama hajumispinna kui kohendamata padrunit.

Iga mees peab puht-katselisel teel leidma vajalise kuuli jämeduse.

Hoopis iseasi on, kui kohendatud padrunile muretseta koguni uus kuul. Seni on katseid tehtud Lapua „S“ ja inglise torpeedo-kuulidega.

Soome kuuliga laskmisel kasutati mõlemal korral K₁₈ padrunirohtu kaaluga — 2,65 gr. Mõlemal korral saadi laskemasinast 300 m pealt puhtalt 100%.

Inglise torpeedokuuli tarvis kasutati „Vihtavuori“ kuulipildujarohtu — 2,50 gr. Ka siin olid tulemused 100%-lised (joon. nr. 8).

Loomulikult on tulemused niisama head ja suurte kaugustel ning tuulise ilmaga veel paremad, kui kohendatud padruneid laadida „Lapua“ või „Riihimäki“ täp- sus-(tärgastus-)kuulidega.

Mees, kes tahab saada täiesti head padrunit ega karda paarisendilist kulu, toimib järgmiselt:

- ostab Lapua „S“ kuuli kal. 7,87—7,89 mm, mille hind tuleb loodetavasti mitte rohkem kui 2 senti;
- uuendab sütikku, mis maksab 0,4 ja 0,6 senti;
- võtab rohulaenguks „Du pont“ (pulgakesed) püssirohtu: — märgiga „P“ ja „W“ — 2,70 gr ja — kõiki teisi rohusorte — 2,65 gr.

Loomulikult võib vajaduse korral rohulaengut kas suurendada või vähendada. Käesoleval juhtumil toodud andmed on võetud rea katsete tulemuste keskmisena.

Padrun võib minna kalleimaks 2,6 senti (2+0,6). Kuid kõik eeldused on selleks, et padrunit saab kätte 2,5 sendiga või isegi odavamalt.

5. Muid märkmeid ümberkohendamise kohta.

Ei tohi unustada ka kesti ja sütikuid. On tõsiasi, et kui:

- kest lõhkeb või
- sütik hüppab tagant välja, siis küll üle 8 silma kätte ei saa.

Annab sütik tõe, siis see närveerib laskurit ja halvendab tulemust. Annab sütik viitlaske, siis harilikuks tulemuseks on üks silm vähem.

Peagu täiesti lõhkemisvabad on kestad kübara- märkidega „W“ ja „P“.

Teistel sortidel on kestade lõhkemise % mitmesugune, kuid läbisegi sedavõrd suur, et nad ei kõlba täpseks laskmiseks. Neist sortidest ei ole soovitatav kasutada laskmatuid kesti, sest ei ole teada ette, mis sugune nendest lõhkeb.

Seevastu on võrdlemisi julge asi nende sortide lastud kestade tarvitamine. Kui kest ei lõhkenud esimese lasuga, siis kannatab see terve rea ümberlaadimisi välja. Teise lasu juures ei tule kesta lõhkemisi peagu ette.

Siis on veel head kestad: inglise lennuväe omad, „K 32“, F. W. ja soome „Lapua“ omad. Neid kesti tuleb hoida.

Lõpuks veel mõni sõna sütikuid. Sütikute kõlbmatust välispidisel kindlaks teha on väga raske. Loo-

mulikult hallitanud, tumenenud sütikuid ei maksa kasutada.

Pikemaajalised uurimused on näidanud, et ühes kastis on võrdlemisi ühesuguste omadustega sütikud. Kogu kastis on tõrgete ja viitlaskude % kas suur, keskmine või väike. On leitud isegi niisuguseid kaste, kus 1000 padrunist ükski ei annud tõrkeid ega viitlaske. Seepärast on soovitatav padrunite ümberkohendamiseks valida padrunite kaste, milledes leiduvate

padrunite tõrgete ja viitlaskude arv on võrdlemisi väike.

Tõuseb see aga üle 5%, siis on küll mõte sütikuid uuendada.

Järgmine kord peatume padrunite ümberkohendamise tähtsaimate üksikasjade ja kaitseliidu „303“ vintpüssi kohendamise juures.

A. P.

MEIE TEGELASI

Pealikute vahetus Tartu maleva V. V. malevkonnas

Tartu maleva Vabadusristi Vendade malevkonna pealik major August Kuhlberg lahkus läinud kuul Tartust, et asuda elama Tallinna, oma uuele teenistuskohale.

A. Kuhlbergi lahkumisega kaotas Tartu malev ühe oma energilisemaid tegelasi, kes on maleva tegevusest aktiivselt osa võtnud selle asutamisest saadik. Juba siis, kui polnud avalikkuse ette veel küllalt tõsiselt kerkinud punane hädaoht, organiseeris Tartus grupp Vabadusristi Vendade Ühenduse liikmeid eesotsas A. Kuhlbergiga sõjaväelise iseloomuga omakaitse organisatsioon. Muretseti tolelaegselt siseministrilt luba, hantigi vajalised püssid ja juba 9. oktoobril 1924. a. pandi ametlikult alus Vabadusristi Vendade malevkonnale Tartus. Ja 1. detsembril 1924. a. oli võimalus juba kodukaitseks välja astuda enam kui sajalt malevkonna liikmel. Sellest ajast peale on ka A. K. tegevus malevkonnas paistnud silma. Alul rühma-, hiljem kompaniipealikuna tegutsedes malevkonnas määrati A. K. 1. märtsil 1926. a. V. V. malevkonna pealikuks, millisel kohal ta tegutses kuni 15. aprillini 1934. a. Selle aja jooksul on A. Kuhlberg näidanud suurt hoolt ja oskust organiseerimistöös ja õpetegevuse alal, olles ihu ja hingega selle töö juures. Ta on tõstnud malevkonna koosseisu arviliselt, organiseerides juure erirühmi, mil-

liseist on aja jooksul kasvanud välja tugevad iseseisvad üksused, nagu raskekuulipildurite ja gaasikompaniid, suurtükiväe patarei, ratsaeskadron ja orkester. Ta on osanud enesele valida häid teguvõimsaid kaastöölisi, nii pealike kui ka malevlaste peres, kes enamuses algpäevist peale on töötanud kaasa. A. K. on malevkonna juure loonud ka elujõulise naiskodukaitse jaoskonna, kes väärikalt on suutnud täita oma ülesandeid.

Kogu malevkonna pere on kasvanud kokku A. Kuhlbergiga, keda ei tunta ainult kui juhti, vaid inimese ja sõbrana on ta samuti armastatud ja lugupeetud, mispärast ka lahkumine tundub raskena. Mitte ainult staaabis, vaid alati ka õppeväljal ja laskerajal harjutustel ja võistlustel oli A. K. esimesena.

A. K. lahkumise puhul olid V. V. malevkond ja naiskodukaitse jaoskond korraldanud maleva ruumides lahkumisõhtu, millest arvul osa võtsid ta lähimad kaastöölised. Sõbralikult soojas meeleolus istuti koos ja tuletati meele noid aegu, kus A. K. vabadsõja algpäevist alates on energiliselt töötanud meie iseseisva kodu kaitseks ja selle ülesehitamise töödel. Palju sooje tervitusi ja häid soove öeldi talle kui õiglasele juhile ja armsale sõbrale.

Mälestusesemeina anti A. K-le üle malevkonna poolt graniitalusel hõbevardaga malevkonna laualipp, maleva juhatuse poolt hõbepaberossikast, ja pealiku abikaasale pr. H. Kuhlbergile, kes innukalt oma mehe kõrval alati naiskodukaitse ridades on kaasa töötanud, annetati kuldkäevõru malevkonna embleemiga.

A. K. ärasõidu ajaks oli Tartu raudteejaama kogunenud suur hulk malevkonna juhtivaid tegelasi ja malevkonna orkester, et veel kord kasutada juhust oma lahkuva pealiku austamiseks.

Malevkond loodab ikka veel võivat koos töötada oma kauaaegse juhiga, ja kui mitte otseselt malevkonna ridades, siis üldisest kaitseliidu perest ei suuda A. K. ometi lahkuda.

Selleks soovivad mahajääjad oma armsale pealikele raugematut jõudu ja edu edaspidiseks tööks ja hüüavad järele:

„Elagu, elagu, elagu!“

Vabadusristi Vendade malevkonna pealiku major A. Kuhlberg'i lahkumisõhtu

Major A. Kuhlberg

Tartu maleva Vabadusristi Vendade malevkonna pealik major August Kuhlberg on sündinud 2. jaanuaril 1893. a., hariduse omandanud Pärnus. Vene sõjaväes teenides lõpetas ta 3. Peterhofi lipnike kooli, tegi maailmasõja kaasa alul roodu-, hiljem pataljoni-ilemana 55. Siberi kütipolgus, omandades vene sõjaväest Stanislavi ordu 2. ja 3. järgu ja Püha Anna 3. ja 4. järgu aumärgid.

Eesti väeosade formeerimisel ta tuli teenima kodumaale rahvuslikesse väeosadesse, võttis osa vabadussõjast leitnandina 2. jalaväe polgu koosseisus kompaniülemana. Pärast sõja lõppu läks reservi ning tegutses edasi omakaitse organisatsioonides. Ülendati alamkapteniks 16. juulil 1919. a., kapteniks 20. veebruaril 1920. a. ja majoriks 24. veebruaril 1933. a.

Teenete eest vabadussõjas annetati A. K-le II liigi 3. järgu vabadusrist, tasuta maa ja rahaline autasu.

Teenete eest kaitseliidus on A. K-le annetatud kaitseliidu hoolsusmärk „valgerist“ 1929. a. ja kõrgem aumärk „kotkarist“ 1930. a.

A. K. teeneid on Läti vabariigi valitsus hinnanud, annetades talle iseseisvuse 10. a. mälestusmedali 1929. aastal.

Tartu maleva laskevõistlustel on A. Kuhlberg tulnud laskmises korduvalt meistriks ja on kinnitatud esilaskuriks.

Jüri Nurmberg †.

Läinud kuul sulges igavesti oma silmad vanimaid ja Kolga-Jaanis teguvõimsamaid mehi ja malevlasi Jüri Nurmberg.

J. Nurmberg oli neist tusedaist eesti meestest, kes tegi rahva tööd puhta aate sunnil. Kuigi see töö oli kadunule vahest väga kibe, ei heidutanud see Nurmbergi. Asudes 1895. aastal Võisiku valla sekretäri kohale algas ta kohe võitlust Eesti parema käekäigu eest. Sammudes külj-külje kõrval Eesti suurmehe Villem Reimaniga sai ta kõigi K.-Jaani vanemate seltside asutajaks, milledest vanimad on K.-Jaani Põllumeeste Selts, Tarvitajate Ühisus, Ühispiimatalitus ja Ühispank, kus kadunu oli kaua aastaid juhatuses. Et

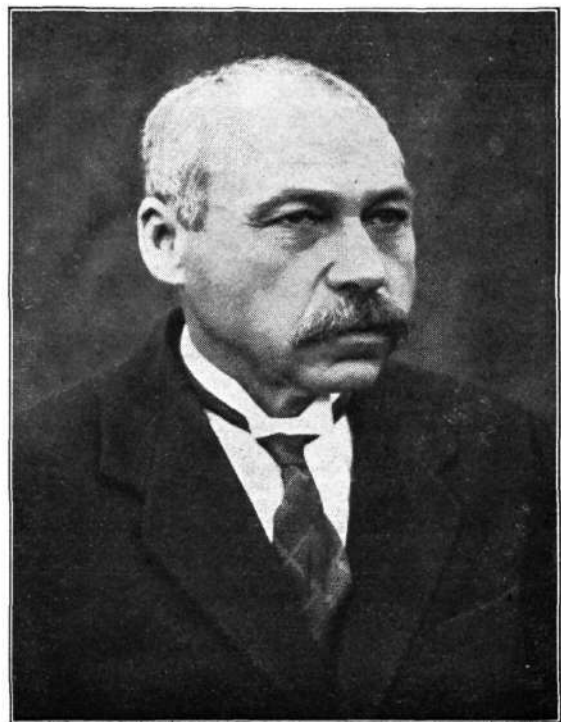
aga kohalikele mõisnikele säärane eestlase elu paremusele kandja ja õhutaja ei meeldinud, siis andis Võisiku tollekordne mõisaomanik Leo von zur Mühlen J. Nurmbergi 1905. a. karistussalkade kätte, kus Nurmberg mõistetigi surma; kuid surmamisest suutis teda viimsel hetkel oma tungiva eeskostmisega päästa õpetaja Villem Reiman ja Nurmberg võis tookord pöörduda tagasi oma noore abikaasa ja esimeste alaealiste laste juure — Kolga-Jaani rahva õnneks.

Pärast 1905. aastat ei ole K.-Jaanis peagu ühtki seltsi ega organisatsiooni, millest ei võtaks oma jõu ja nõuga osa J. Nurmberg. Eesti omariikluse algpäevil ulatub ta tegevus aga juba üle K.-Jaani kihelkonna piiride. Nii on ta aastal 1921—1923 Viljandi maavalituse liige, K.-Jaani evang.-luteri koguduse patroonina võtab osa kirikupäevadest jne., jne.

Koos kapten Kampusega organiseeris Nurmberg pärast tsaarivalitsuse lagunemist K.-Jaanis kaitseliitu ja hoidis nii ära punaste salkade sissetungimise K.-Jaani kihelkonna piiridesse. Oli kaitseliidu asutamisest peale alul kütirühma, hiljem malevkonna juhatuse liige ja malevkonna propagandapealik surmani. Kotkaja valgeristi kavaler.

J. Nurmberg on sündinud Viljandimaal Vana-Tännasilma vallas Nurmissare talu omaniku pojana 5. veebruaril 1872. a. Sai hariduse Viljandi linnakoolis ja oli pärast kooli lõpetamist Viljandi talurahvasajade komissari kirjutaja, kust ta siirduski Kolga-Jaani.

Kui reedel, 20. aprillil s. a., Nurmbergi naine põrm asetati K.-Jaani surnuaial kalmistu vaiksesse kambrisse ja värske mullaküngas kerkis ta kirstule, siis ei olnud vähe neid pärgi, millega kadunut austati viimast korda. Kolga-Jaani rahvas tundis, et nende perest oli varisenud väarikaim vaim, suurimaid isamaa-

lasi. Malevlaste aupaugud kadunu kalmu juures kinditsid seda, pannes kalmistu rahu korraks võpatama.

Sakalamaa maleva nimel asetas pärja kalmule major J. Eisenberg, Viljandi maavalitsuse poolt esimees H. Lauri.

Puhka rahus!

Omakaitse ja kaitseliidu veteraan Aleksander Janson 60-aastane.

60 aastat möödus 18. mail s. a. päevast, millal esimest korda nägi päevavalgust Tallinna omaaegse omakaitse ja praeguse kaitseliidu peres hästituntud veteraan, Tallinna maleva Põhja malevkonna I pat. majanduspealiku abi Aleksander Janson. Juubilar on üks neist väheseist, kelle nimi jäädvustati Niine tänavale marmortahvile kui esimeste omakaitselaste nimi, kes on võtnud osa lahingust punaste madruste vastu Tallinna elektrijaama juures, hetkel, millal viimased kavatsesid meie pealinnas võtta ette rüüstamisi ja muidki terroristlikke akte. Samuti aitas ta energiliselt enamlasilt võtta ära ja säästa hulga riigi varandust. Aktiivse, energilise ja otse tulihingelise kodukaitsjana juubilar on seisnud omakaitse ja kaitseliidu ridades, puudumata üheltki õppuselt, laskevõistluselt, paraadilt või koosolekult. Vaatamata oma eale, elatud aastaile, on A. Jansonil isegi sedavõrd nooruslikku jõudu ja indu, et ta on teinud kaasa ka väsitavad rasked manöövrid. A. Janson'i tegevus kaitseliidus on toimunud sedavõrd suure kohusetunde ja andumusega, et väärub märkimist ja jälgendamist. Ta suurimaks vooresuks on kaasvõitlejate otsekohene, sõbralik, usaldustvõitev ja -vääriv kohtlemine, mis on viinud selleni, et juubilar (kaasvõitlejate seas Sassa) puudumist rivist märkab iga mees. Juubilaril tööd ja tegutsemist kaitseliidus on hinnatud valgeristi annetamisega.

Eraelus on A. Janson elukutselt laevamehhaanik ja sellena ta on võtnud osa ka Vene-Jaapani sõjast veealustel paatidel. Sel retkel ta sai peast haavata, mistõttu läks pensionile kuni revolutsioonini. Vene laevastikus saadud kogemusi kasutas juubilar hiljem ka kodumaal. Nii on ta töötanud Sadamatehaseis, riigivaranduste ülevõtmise osakonnas Naissaares meistrina

patareide ja nende mehhanismide tööde alal. Käesoleval ajal A. Janson on teenistuses A.-S. Kapsi ja Ko juures, kus tegutseb ladude valitsejana elektritarvete alal.

Kuigi juubilaril on kindlasti esikohal kaitseliit, võtab ta siiski osa ka muist ühinguist ja organisatsioonest. Ta on liige Eesti Tehaste Meistrite Ühingus, Eesti Vastutavate Ametnike Ühingus ja Omakaitse ja Kaitseliidu Veteraanide Ühingu juhatuses.

Raugematut tervist, lakkamatut indu ja palju jõudu sulle, veteraan, kaasvõitlejate poolt kodukaitsjate peres.
V. A.

Tallinna maleva orkestripealiku abi Ernst Issak'u 50 eluaasta ja 35-a. muusikategevuse juubel.

5. mail s. a. pühitses praegune Tallinna maleva orkestripealiku abi Ernst Issak oma 50. sünnipäeva ja 35. a. juubelit muusikalise tegevuse alal. Juubilar sündis 5. V 1884. a. Narvas. Algas muusika alal tegutsemist 1899. a. Narva vene karskuse seltsi orkestris, kus sai alghariduse puhkpillide koori liikmena. Saades täisealiseks siirdus ta vabatahtlikult vene sõjaväkke, orkestrisse, et end seal täiendada ja juure õppida. Suure õppetahtega saavutas ta peagi ülemuse kiituse ning ta määrati teenima, kui parem orkestrant, Baltimere laevastiku peastaabi orkestrisse, sealt 1916. a. keiserliku jahtlaeva „Standarti“ orkestrisse. Vene revolutsiooni puhkemisel asus ta pärast pikemaajalist äraolekut tagasi kodumaale. Eesti vabadussõja ajal määrati ta teenima sõjaministeriumi orkestrisse, kust hiljem viidi üle mereväe orkestri koosseisu 1927. a. likvideeriti mereväe orkester, ja E. Issak leidis teenistuse Tallinna linna elektrijaamas, kus ta jällegi võtab osa linnateenijate poolt loodud orkestri tegevusest. Ühtlasi asus ta ka K. L. Kalevi malevkonna orkestrisse ja määrati kui viluud ning asjatundlik orkestrant orkestri vanema kohale. Kalevi malevkonna orkestrist tuli E. Issak üle maleva orkestrisse 1929. a., kus ta tegutseb energiliselt tänapäevani orkestripealiku abina.

Tervelt 35 a. on juubilar oma elust pühendanud muusikale, see ala on osutunud talle lapsepõlvest peale lemmikalaks. Praegu küpseimas meheas, parima tervise juures ja elurõõmsana on E. Issak armastatum kaitseliitlane oma kaasorkestrantide ja kõigi teiste poolt, kes teda tunnevad. Alati vastutuleliku, rikkaliku huumoriga ja sõbraliku inimesena tunnevad teda kõik ta sõbrad ja kaasorkestrandid.

Jatkugu juubilaril veel palju-palju aastaid seda suurt tööd muusikapõllul tegutsemiseks, head tahet pühendada end ka edaspidi kodukaitsese tööle ja olla isalikuks õpetajaks nooremaile! Selleks soovib juubilarile tema suurearvuline sõprade pere kaitseliidust palju õnne juubelpäevaks.
J. S.

See oli siis, fuü...

Merimehe weste

Pärast n. n. sarvede mahajooksmist, see on pärast esimest välisrännakut, sattusin jälle kord kodulinna. Oli jaanilaupäeva õhtu. Ühes sõpradega kavatsesime teha lõbusa olengu merel, et kasutada haruldast juhust — kodulinna pidada jaanipäeva ja ühtlasi kaaslas-tele-maarottidele näidata oma laia töövälja.

Väike aurik, nimega „Blitz“, võttis rahvast peale, et sõita Naissaarele jaanitulele. Kogunes rahvast väikese auriku täis, umbes 60—70 hinge, na keskmised bürgerid. Ilm oli ilus, vaikne ja soe nagu troopikas, reisijate meeleolu üllilõbus. Aurik oli laeta (dekita), inimesed istusid piki parrast paigutatud pinkidel nagu korvis.

Mugav sõit niisuguse aurikuga; võid käe või jala üle parda pista ja katsuda, kui nobedasti alus edasi liigub, või jälle kepiga mõõta mere sügavust.

Aurik „Blitz“ (välk) oma nimele väärilise kiirusega küll ei sõitnud, siiski keris paari tunniga Naissaarele, sellele Eesti Helgolandile, kus peab olema kõige täielikum meremüha ja metsakohin, mis linlase teatrist ja kontsertidest väljaveninud närvikava aitab jälle korda.

Nagu oli kuulutatud, algas tagasisõit jaanipäeva õhtul kella 10 paiku. Rahvas väsinud ja roidunud, katsutakse end asetada soodsamini, et veidi puhata. Pärast pooletunnist sõitu hakkab aurik huikama: tähendab, et on udu, mis, nagu vana Kuhlbars oma mõistatuses ütleb, et loe teda eest või tagant, ikka segab merimeest. Aurik sõidab siiski ikka täie kiirusega. Keegi mereteadlane seletab, et see rahvusvaheliselt pole lubatud.

„Noh, mis siin Naissaare ja Tallinna vahel suuremat rahvusvahelist on, saame rutem koju,“ räägib keegi teine.

Auriku päras kuuldu valju juttu: keegi Kolumbuse järeltulija on leidnud, et kapten sõidab ainult oma nina järele, ilma kompassita, mis suure rutuga koju unustatud, sellepärast ei tea praegu ükski hing, kas sõidame Helsingi poole või Kopenhaageni. „Võib aga olla nii nagu venelasile juhtus,“ räägib üks kaaslasist, „et tahetud Kroonlinnast purjetada Kopenhaageni, aga pärast kahepäevast sõitu karjub keegi laevaninast, et „Kopengavan vidno!“ Kui ligemale jõutud, olnud ikka Kroonlinn.“

Meie lähedal sosistab keegi oma naabrile väga asjataadlikult, et vanadel merimeestel on n. n. kuues meel, nagu kassil — pane ta kotti ja vii nii kaugele kui tahad, aga koju tuleb ikka.

Hakkab koitma. Oleme juba tundi kolm sõitnud, oleksime pidanud selle aja jooksul kodu olema — tähendab, kaptenil ikka puudub see kuues kassimeel.

Jõutakse otsusele, et peaks õige auriku jätma seisma, panema ankru ja ootama ära, sest mõttetu on paksus udus nagu kotis ümber kobada. Selle ettepanekuga ei olnud kapten nõus juba lihtsalt sel põhjusel, et ankur oli hiljuti Tallinna sadamas ära varastatud.

Küsitakse kaptenilt, kus kohal aurik praegu on. Vana elupäikesest valgeks pleekinud merekaru seletab muigavalt, et varsti tõuseb päike ja igauks võib näha, kus me oleme. Kaptenil oli õigus, et päike tõusis, aga meie teda ei näinud: udu nagu müür meie ümber.

Rahvas, eriti õrnem sugu lastega, hakkab juba rohkem hädaldama: laevas polnud joogivett, söömapoolsest rääkimata, ei päästeabinõusid, ei paate. Kõige piinlikum, et daamidil puudus „Tante Meyeri“ koht.

Siin olgu öeldud, et tol heal ajal ei võtnud keegi vaevaks laevaomaniku vabadust kitsendada ja nõuda sellaseid eelmainitud asju reisijate jaoks.

Seal komandeerib keegi vanahärra, et vaja olla täitsa rahul ja vagusi, vahest ehk kuuleb kuski ankrusoleva laeva udukella häält, kõige paremal juhul Tallinna sadama-värava kella häält. Võiks ka vahete-vahel karjuda, vahest ehk juhtub mõni kalamees lähedal olema, kes „uduhädalised“ päästaks.

Karjutakse, aga kole metsikult, nagu harjasloomad, kui neid topitakse kotti. Aga kõik on tagajärjeta.

Kapten puistab piibust tuha ja laadib uuesti täis, paneb masina seisma ja enda küljeli oma tüüri juure. Vist on ka väsinud, sest meeskond, õigemini juhtkond, koosneb ainult temast ja masinistist.

„Paneme kõik kapteni eeskujul puhkama, aeg annab head nõu,“ soovitab üks vanemaist reisijaist. „Ei seda tohi teha, peame ikka olema valvel ja vahest tege-ma häält, mõni teine laev võib meile otsa joosta ja siis oleme kõik ahvenariigis,“ räägib üks kõige rohkem abi karjuja. „Aga võiksime ka meresügavust mõõta, võib olla, et oleme üsna ranna lähedal, läheme kõik jala maale. See ei peaks olema raske teostada,“ seletab keegi, kes vist ikka on käinud soolases vees.

Ja-jaa, kui oleks selleks abinõu — lood, kuid laevas leidub vahest paar nõõriotsa, mis ei ole pikemad kui paras püksirihm.

Asi läheb järjest huvitavamaks, kell näitab juba 8, tähendab, et oleme 10 tundi kahe tunni asemel merel ümber kolanud ja keegi ei tea, millega see veel lõpeb.

Äkki on nagu kuulda kellalööke, ikka kaks lööki korraga. „See on täiesti Tallinna sadama-värava kella hääl,“ hõiskavad rahutumad kaaslased. Inimesed saavad nagu värsket elu tagasi. „Ajage kapten üles!“ Ruttu tehtud. Vana merimees hõõrub veidi silmi, paneb

piibu küdema, kuulab, kuulab — jah, „täis aur edasi!“ Masin hakkab jälle käima ja sauh-sauh lööb aur läbi korstna, sellepärast pole kellahäält enam kuulda. „Pole viga, pääseme ikka sellest toredast lõbusõidust,“ rõõmustavad inimesed. Äkki paneb masinist masina seisma ja ruttab pärasse, seletab midagi saksa keeles kaptenile, mis eesti keeles tähendab niipalju, et pole enam midagi ahju toppida — küttekriis. (Mõlemad, nii kapten kui masinist, olid Riia sakslased, samuti oli aurik Riias, ajutiseks Tallinna tulnud.)

Selle jutu peale ei pilguta vana merelane silmagi, vaid käseb võimalikult kõik tagavarad: õli, puhastusnarmad, kaltsud, masinaruumis puuosad, kapid, pingid ja põrand, ajada ahju. Kuid kõik see tagavara ei anna palju auru. Siis meesterahvalt pingid, trossiotsad, korkvendrid ja teised puuosad, mis leidusid, ahju. Ka sellega pole veel reis lõppenud. Jääb veel põrand inimeste jalgade alt lahti kiskuda, millise tööga reisi- ja imeosavasti, nagu vilunud tuletõrjujad, saavad hakkama. See pungerdamine andis vaid aurukatla ahjule lühikest aega toitu — käis viimne sauh! läbi korstna ja masin end enam ei liigutanud, tõrkus nagu näljane

hobune. Kapten käskis katsuda, ehk saab veel vilistada. Üks pisike piuks oli kuulda ja sellega oli lõpp. Nüüd vana mereelanik kratsib esimest korda kukalt, rahvas aga hakkab hirmsasti appi karjuma, nagu uppumishädas.

Kell näitab juba lõunaega, paljud oleksid pidanud hommikul juba teenistuses olema. Mõni arvab, et kui pääseks eluga, ei läheks tervel nädalal teenistusse. Hõisatakse auriku ninast, et näha on kole elukas, kes tõstab jalgu korraga ja tuleb ikka ligemale. Enne veel kui inimesed jõudsid end seada vaatama, oli juba üks väike paat ühe sõudjaga meie auriku juures, mis paksus udus paistis koletisena. Paadimees tõreles, et „mis te koledasti röögite, miks te sadamasse ei tule, olete sadama-värava kohal“. Võttis meie reisi- ja teauriku köit pidi järele ja sõudis sadamasse.

Seal rahvast nagu vanakraamiturul, tulevad vaatama kui hirmsasti laev on ära rüüstatud. „Vist on kuski rannas hädas olnud,“ räägivad paljud. Lõpuks seletab veel üks lõbureisija, et kaptenil ikka seda kuuendat (kassi) meelt oli, kuid sellest ei jatkunud kaugemale kui sadama-väravani.

Merikaru.

Time To Re-tire
GET A FISK!
MADE IN FINLAND

FISK

autokummid paremused on: põrutuse- ja libisemisohuta sõit, suur vastupidavus, sellega odav kasutamiskulu.

Peaesindaja:

O.-Ü. H. LAGUS & Co

Tallinn, Vene tñn. 13.

Telefon 437-18.

Tunnustatud headuses
LUX saadused,
taskulambi
anoodpatareid ja akkumulaatorid igal pool saadaval

Akkumulaatori- ja
elemenditehas

Ronstantin Mühlerwerk

Jaama t. 8, telef. 306-67.

J. PUHK & POJAD

TALLINNAS, PÕHJA PST. 21

Autode esindus ja töökojad, tel. 426-40

Õlid, bensiin, tagavaraosad,
auto- ja jalgrattakummid
„DUNLOP“

ESTONIA PUIESTEE 27. TELEFON 427-55

TALLINNA LINNAPANK

Aktiva.	Arvete seis 1. maiks 1934. a.	Passiva.
Kassa	Kr. 57.210.54	Põhikapital Kr. 551.000.—
Hoiuarved	„ 1.369 539.20	Tagavarakapital „ 119.342.29
Väärtpaberid	„ 32.196.86	Erikapitalid „ —
Väärtused	„ 9.528.44	Amortisatsioonikapital . „ 12.525.66
Diskonteeritud vekslid	„ 2.130.635.58	Hoiusummad „ 5.938.786.08
Diskonteeritud jooksvad kupongid ja kustutu- sele määrat. prots. pab.	„ —	Vekslite rediskont „ —
Tähtajalised laenud „	284.311.—	Võlad teistes krediitasa- tustes „ —
Konto-korrentlaenud „	2.649.207.62	Korrespondendid „ —
Korrespondendid	„ 103.376.27	Väljaantud garantiid . . . „ 188.951.12
Garantii deebitorid	„ 188.951.12	Mitmesug. kreditorid . . . „ —
Mitmesugused deebitorid	„ —	Tulud „ 132.881.96
Vallasvara	„ 24.905.89	Muud passivad „ 21.962.82
Kinnisvara	„ 59.274.85	
Kulud	„ 72.422.79	
Muud aktivad	„ 13.647.31	
	<hr/>	<hr/>
	Kr. 6.995.207.74	Kr. 6.995.207.47
	<hr/>	<hr/>

Juhatus.

G. SERGO & K^o

Rannasõiduliinide

A-I. «HANSI»

Tallinn—Haapsalu—Rohuküla—Orisaare—Sõru—Triigi—
Puulaidu—Heltermaa liin.

15. maist kuni 15. augustini.

Minek Tallinnast	esmasp. kl. 21.00	Jõuab Haapsallu teisip. kl. 5.00
„ Haapsalust teisip. „	9.30	„ Heltermaale „ 11.30
„ Heltermaalt „	12.00	„ Orisaare „ 15.30
„ Orisaarest „	17.00	„ Sõrule „ 19.00
„ Sõrult „	21.00	„ Triigile „ 22.00
„ Triigilt kesknädal. „	7.00	„ Puulaidu keskn. „ 8.30
„ Puulaidust „	12.00	„ Orisaare „ 14.00
„ Orisaarest „	16.00	„ Heltermaale „ 19.30
„ Heltermaalt „	21.00	„ Tallinna neljap. „ 6.00

A-I. «GUSTAV»

Rohuküla—Heltermaa liin.

Suvine sõiduplaan, 15. maist kuni 30. sept.

Minek Rohukülalt	esmasp. kl. 21.10	Jõuab Heltermaale	esmasp. kl. 22.30
„ „ keskn. „	12.45	„ „ keskn. „	14.05
„ „ neljap. „	12.45	„ „ neljap. „	14.05
„ „ reede „	12.45	„ „ reede „	14.05
„ „ laupäev „	21.10	„ „ laupäev „	22.30
Minek Heltermaalt	esmasp. kl. 2.30	Jõuab Rohukülale	esmasp. kl. 3.50
„ „ keskn. „	2.30	„ „ keskn. „	3.50
„ „ neljap. „	2.30	„ „ neljap. „	3.50
„ „ reede „	10.30	„ „ reede „	11.50
„ „ laupäev „	10.30	„ „ laupäev „	11.50

A-I. «RUDOLF» Virtsu—Kuivaste liin.

Telefon: Virtsu 7 ja 11, Kuivaste 4.

Minek Virtsust	iga päev kell 5.30	Jõuab Kuivaste	iga päev kell 6.10
„ Kuivastest	„ „ 19.30	„ Virtsu	„ „ 20.10

Suvehooajal,

1. juunist kuni 15. sept., sooritab a-l. „Rudolf“ veel teise reisi iga päev

Minek Virtsust	iga päev kell 18.30	Jõuab Kuivaste	iga päev kell 19.10
„ Kuivastest	„ „ 9.25	„ Virtsu	„ „ 10.05

Peale plaanis väljakuulutatud kellaaegade on alati võimalik laeva kasutada samal liinil veotariifis ettenähtud tasu eest.

VEETKE OMA SUVEPUHKUS

PÄRNU;

EESTI KAUNIMAS SUVITUSKOHAS

Päikesepaisteline, elurõõmus supelrand — moodne ravila;
muda-, raba-, söehappe- ja teised tervisvannid. — Mitme-
kesised lõbustused. SÜMFOONIAKONTSERDID. —
Odavad pauschaal- ja üksikhinnad. —
Lähemalt aadressil: PÄRNU, Supelinspektorile.

**Iga jalgratas väärib
head kummi!**

Selleks osutub uue mustriga

Michelin

jalgrattakummi, mis on

varustatud

kaitsemärgiga.

O.-ü.

„TARMO“

Tallinn, Narva mnt. 6.
Osak. Rakvere, Pikk 5.

Aksia-Selts

Tallinna Köievabrik

John Carr'i pärijad

Kopli tän. 33. Telef. 439-79.

Köisi, kanepist, tõrvatud, manillast ja sisalist.

Nööre, lood, logi, lipu ja kalavõrgu, hüüsingut, schiemansgarni j. n. e.

Trosse, parvetamis-, veo-, ankru- ja liintrosse ning jahtide trosse kõrgeimaist manilla kiuaineist.

A-S.

TALLINNA LAEVAÜHISUS

ekspedeerib lähemas tulevikus
järgmised laevad:

A-l. „KAJAK“	Tallinnast - Roueni juuni alul.
A-l. „TORNI“	Tallinnast - Hulli, Alexandra Dock, juuni alul.
A-l. „KALEV“	Tallinnast - Hulli, Victoria Dock, juuni alul.
A-l. „MALL“	Tallinnast - Gdyniasse, juuni keskel.
A-l. „PAKRI“	Tallinnast - Hulli, Victoria Dock, juuni alul.
A-l. „MAI“	Saaremaalt - Hulli, Victoria Dock, juuni keskel.
A-l. „JÄRVAMAA“	Tallinnast - Kings Lynni, juuni alul.
M-l. „LÄÄNEMAA“	Tallinnast - Geflesse, juuni alul.
A-l. „KAPELLA“	Pärnust - Groningeni, mai lõpul.
A-l. „TENTO“	Pärnust - Middlesboroughse, juuni alul.
M-l. „MENTOR“	Narvast - Grimsbyse, mai lõpul.
A-l. „STELLA“	Tallinnast - Gefle, Manchesteri ja Liverpooli, umbes 17. mail.
A-l. „CIESZYN“	} Tallinnast - Kotka, Gdynia, Danzigi, Antwerpeni ja Rotterdami 22. mail ja edaspidi iga kahe nädala tagant.
A-l. „SLASK“	
A-l. „SUOMI“	Tallinnast - Helsingi, igal keskn. ja laupäeval kell 9.30 e. l.

Märkus: Reisijaid võtavad kaasa ainult a-l. „CIESZYN“, „SLASK“ ja „SUOMI“, teised laevad reisijaid peale ei võta.

Kaupade ülesandmistega palume pöörduda

A-s. Tallinna Laevaühisuse

poole,

S. Karja 18, telegr. „Laevandus“.
Telefon 426-90 (oma keskjaam).

SUVITA

*kasuttkult, mõrusalt ja odavasti töödus-
fikult itusas suvitus-
kohas Narva-Jõesuus!*

• Võrratu,peen tiivaramid

• Suurepäraseid pargid ja tore männimets

• Üürite anda üle 700 suvita ja rahkesti üle siktube, kogu siserdu-sega ja majatarvelega

• Moodsaim kuurhoone.

• Dr Sattzmanni ja fluene muda- ja vesiravivad.

• Pansioonid

• Kontserdid, sport ja mitmesug. tööstused

• Palju huvitavaid ja vaatamisväärsed aja-
tooties, kauris NARVA.
Ükski vormalinn Jõa-
Euroopas pole erida keskaja ihmet säilita-
nud nii hästi kui 13 sajandit rajatud Narva.

• Teie tervis vajab kasu-
tust, päikest, õhku —
ja siin avarust.

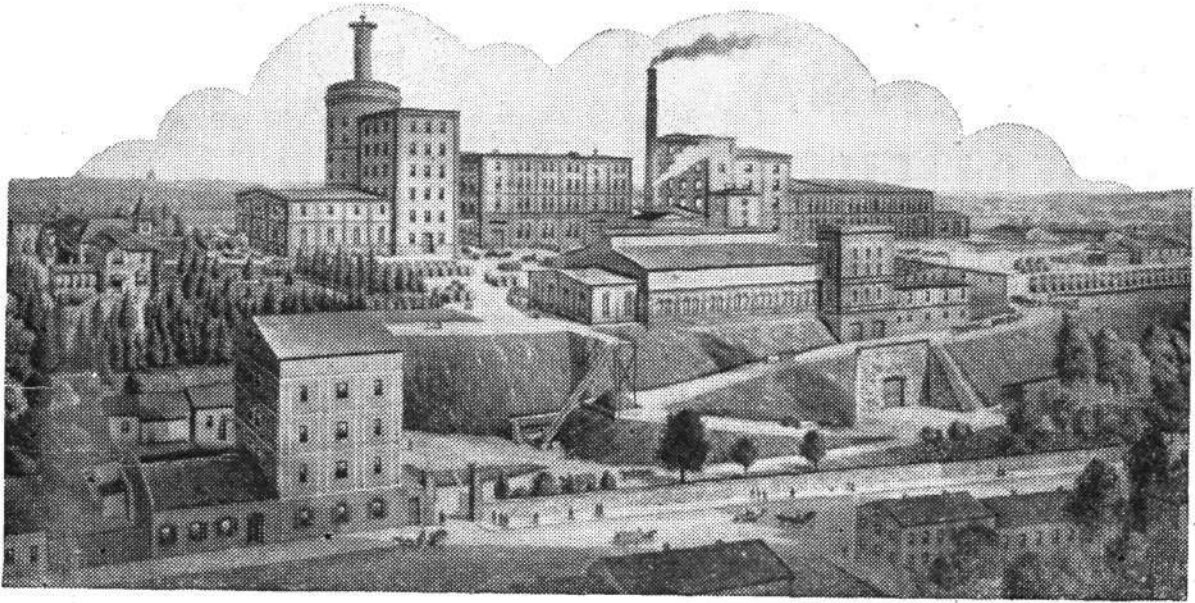
• Lähemat informat-
siooni annab

Suvitusbüroo

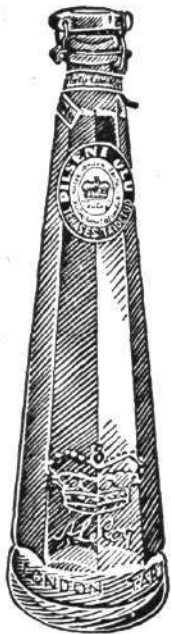
Narva-Jõesuus

Telef. Paska t. 27

NARVA- JÕESUUS!

A. Le Coq

P i l s e n
D o m b r ä u
G l a d i a t o r
P o r t e r